

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека.
Заснований у 2011 році. Виходить раз на два тижні.

Головний редактор В. Горвий. *Редакційна колегія:* Н. Іванова (відповідальна за випуск), Ю. Половинчак, Т. Дубас.

Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна.

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 18 (76)
(вересень 2014 р.)

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Верховна Рада прийняла Закон «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» 2

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Україна – НАТО: союзники чи партнери 3

Об'єднання територіальних громад: український та європейський досвід 8

Військові прокуратури в Україні 21

У ЦЕНТРИ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

Правові аспекти нормалізації життя на територіях, звільнених під час проведення АТО 24

Правові колізії, викликані окупацією Криму 27

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Рішення суду першої інстанції 35

ЕКОНОМІЧНИЙ БЛОК

Огляд валютного ринку 39

Моніторинг економічного законодавства 43

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА.....58

КИЇВ 2014

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Верховна Рада прийняла Закон «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей»

В обґрунтуванні до прийнятого документа зазначається, що необхідність прийняття Закону зумовлена потребою невідкладного вжиття заходів щодо створення умов для мирного врегулювання ситуації, що склалася в Донецькій, Луганській областях.

Основним положенням Закону є визначення тимчасового, строком на три роки з дня набрання ним чинності, порядку організації місцевого самоврядування, діяльності органів місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей, до яких належать райони, міста, селища, села, що визначаються рішенням Верховної Ради України.

Стаття 3 Закону містить положення щодо гарантій держави відповідно до Закону України «Про засади державної мовної політики» права мовного самовизначення кожного жителя в окремих районах Донецької та Луганської областей щодо мови, яку вважає рідною, вибору мови спілкування, вільного користування російською та будь-якою іншою мовою у суспільному та приватному житті, вивчення і підтримки російської та будь-якої іншої мови, їх вільний розвиток і рівноправність.

У ст. 5 зазначається, що в окремих районах Донецької та Луганської областей законами України запроваджується особливий порядок призначення керівників органів прокуратури і судів, який передбачає участь органів місцевого самоврядування у вирішенні цих питань.

Також Законом передбачається укладання угод щодо економічного, соціального та культурного розвитку окремих районів Донецької та Луганської областей між Кабінетом Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та відповідними органами місцевого самоврядування. Метою таких угод є забезпечення узгодженої діяльності органів місцевого самоврядування та центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення розвитку окремих районів.

Зауважується, що ініціатива стосовно укладення такої угоди належить відповідним органам місцевого самоврядування.

Стаття 7 прийнятого Закону регламентує надання державою підтримки соціально-економічному розвитку окремих районів Донецької та Луганської областей. Вона полягає у запровадженні законом відмінного від загального економічного режиму здійснення господарської та інвестиційної діяльності, спрямованого на відновлення об'єктів промисловості, транспортної та соціальної інфраструктури, житлового фонду, переорієнтацію промислового потенціалу, створення нових робочих місць, залучення інвестицій і кредитів для відновлення та розвитку об'єктів, розташованих в окремих районах Донецької та Луганської областей.

У статті зазначається, що видатки загального фонду Державного бюджету України, які спрямовуються на державну підтримку окремих районів Донецької та Луганської областей, є захищеними, тобто такими обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень.

Крім того, у Законі прописано, що органи виконавчої влади сприяють розвитку в окремих районах Донецької та Луганської областей транскордонного співробітництва з адміністративно-територіальними одиницями Російської Федерації на основі угод про прикордонне співробітництво, що укладаються територіальними громадами, органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами у межах компетенції, встановленої законом.

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Полтавець, канд. політ. наук, старш. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Україна – НАТО: союзники чи партнери

Актуалізація питання національної безпеки, викликана агресією з боку Російської Федерації, стала для України «топ» темою з часу анексії Криму. Порушення Росією норм міжнародної безпеки та безпосереднє ігнорування нею своїх зобов'язань щодо гарантування територіальної цілісності та недоторканності кордонів України повернуло на порядок денний питання зміни позаблокового статусу нашої держави.

Питання співпраці України з НАТО досить часто використовувалися багатьма політичними силами з метою консолідації свого електорату перед черговими виборами. Єдиною різницею між українськими політичними партіями в цьому контексті було те, що, наприклад, представники комуністів надавали такій співпраці однозначно негативного забарвлення, у той час як їхні опоненти переконували своїх прихильників у протилежному. Насправді ні ті, ні інші не намагалися ґрунтовно аргументувати свою позицію. Натомість сьогоднішні політичні реалії доводять, що система міжнародної безпеки перебуває у серйозній кризі. Україна, яка зазнала військового вторгнення з боку Росії, апелюючи до держав-гарантів: США, Великобританії, Франції, не отримує адекватної відповіді попри політичні декларації з боку останніх.

Співпраця України з НАТО насправді розпочалася ще з перших кроків нашої держави на міжнародній арені як самостійного політичного суб'єкта, з 1991 р. Саме цього року Україна стала членом Ради північноатлантичного співробітництва (РЄАП з 1997 р.). «Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО» була прийнята 9 липня 1997 р. У 1994 р. Україна стала учасницею програми НАТО «Партнерство заради миру». У рамках участі в цій програмі українські військовослужбовці були залучені до миротворчих операцій на Балканах. У 2005 р. у рамках зустрічі очільників

зовнішньополітичних відомств у Литві Україна та країни-члени НАТО розпочали офіційний діалог щодо можливості вступу нашої країни в НАТО. Через три роки на саміті в Бухаресті країни-члени НАТО визнали, що в майбутньому Україна може стати членом цієї організації. Черговим кроком з розвитку та інтенсифікації співробітництва НАТО та України стало підписання «Декларації про доповнення до Хартії про особливе партнерство між НАТО та Україною» (серпень 2009 р.). Навіть за президентства В. Януковича український уряд визнавав особливий статус нашого партнерства з НАТО, хоча й переконував, перш за все Росію, у відсутності прагнення вступу до цієї організації. Водночас слід зауважити, що «позаблоковість» України є лише розтиражованим для широкого загалу твердженням. У дійсності навіть у «Декларації про державний суверенітет» згадується лише прагнення України «в майбутньому...» стати позаблоковою державою. Офіційно позаблоковий статус нашої держави був згаданий лише у військовій доктрині, прийнятій у 2011 р. Таким чином, позаблоковий статус України це не більше ніж міф, вважає політичний експерт В. Фесенко. У дискусіях які тривали протягом останніх років, до вторгнення Росії на українську територію, серед прибічників вступу до НАТО часто-густо використовувався такий аргумент: вступ до НАТО допоможе Україні стати членом ЄС. Аргумент, з нашої точки зору, має право на існування, проте слід зауважити, що, наприклад, Туреччина є повноправним членом НАТО з 1952 р., але до сьогодні не отримала членства в ЄС. Водночас противники НАТО апелюють до того, що членство в цій організації це додаткові величезні витрати державних коштів. Хоча, за даними Інституту євроатлантичного співробітництва, вступ в НАТО (станом на 2012 р.) коштував би кожному українцю приблизно 5 грн на рік. З іншого боку за стандартами НАТО витрати на оборону кожної країни члена Альянсу мають становити не менше ніж 2 % від ВВП. Хоча, як визнають зарубіжні експерти, не всі країни дотримуються цих стандартів. Принаймні тільки чотири країни Альянсу витрачають на оборону відповідні кошти: США (4,4 %), Велика Британія (2,4 %), Греція (2,3 %), Естонія (2,0 %); Туреччина та Польща (1,8 %), Франція (1,9 %). За офіційними даними на серпень 2014 р., Україна витрачає на оборону, разом з охороною громадського порядку, 4,1 %. Як бачимо, цьому критерію принаймні офіційно ми відповідаємо вже зараз. Попри офіційну статистику реальні витрати на оборонну галузь в Україні становлять приблизно 1,3 % ВВП, стверджує директор Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння С. Згурець. За розрахунками експерта, для переозброєння армії на 70 % наша держава повинна була витратити з 2012 по 2017 р. по півмільярда доларів на рік, тобто загальна сума витрат мала становити 2,5 млрд дол. Крім фінансових витрат для вступу в НАТО Україні недостатньо відмінити свій позаблоковий статус. Російські експерти, на об'єктивність яких розраховувати навряд чи доцільно, вважають такий крок України недоречним та не виправданим. Появу урядового законопроекту про відміну статусу вони називають піар-технологією, пов'язаною з передвиборними перегонами. Крім того, росіяни серед аргументів звертають увагу на такий, що згідно з програмними документами НАТО членами Альянсу не можуть бути країни, у яких є територіальні претензії до інших країн. Оскільки Україна не визнає приєднання

Криму до Росії, то перспективи на членство в НАТО у неї примарні, вважають експерти сусідньої країни. Серед інших аргументів «проти НАТО» в українському соціумі постійно виникають згадки про відправку українських військових у «гарячі точки» світу; розміщення на території України іноземних військових баз; необхідність перебування ядерної зброї в Україні. Стосовно участі наших солдат у локальних військових конфліктах слід зауважити, що відповідно до Конституції України рішення про відправку миротворчих сил приймає Верховна Рада України, крім того, у статуті НАТО відсутні механізми примусової відправки миротворців у зону військового конфлікту. Щодо військових баз інших країн та ядерної зброї на нашій території, то видається, що за умови якби Україна на сьогодні була залучена до такої співпраці з НАТО анексія Криму та військовий конфлікт на Сході України не були б реалізовані Росією. Український Прем'єр-міністр А. Яценюк перед вересневим самітом НАТО наголошував, що найголовнішим завданням України, в умовах російської агресії, залишається отримати спеціальний статус особливого партнера НАТО № 1. Уряд України в перших числах вересня 2014 р. схвалив проект Указу Президента України «Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2014 р.».

Напередодні саміту в Ньюпорті (Уельс) головнокомандувач Об'єднаних збройних сил НАТО у Європі Ф. Брідлав заявляв про те, що країни-члени Альянсу розглядають можливість надання Україні відповідної зброї, причому як нелетальної, так і летальної. Відповідне рішення, зі слів військового очільника, може бути прийняте протягом 36 годин.

Попри гучні обіцянки результатом саміту НАТО в Уельсі стало прийняття спільної заяви Комісії Україна – НАТО. У ній зокрема йдеться: «...Ми суворо засуджуємо нелегальну, нелегітимну анексію Криму Росією та спроби Російської Федерації дестабілізувати східну Україну порушуючи норми міжнародного права. Ми закликаємо Росію відмовитись від анексії, яку ми не визнаємо і ніколи не визнавали...Не зважаючи на свої зобов'язання, Росія фактично здійснила пряме військове вторгнення в Україну і підтримала бойовиків...НАТО вже розширило програми з військової підготовки, управління сектором держбезпеки та науковому співробітництву з Україною у військовій сфері....Альянс започаткує нові проекти у галузі контролю, командування, логістики, стандартизації, кіберзахисту та стратегічних комунікацій...».

Разом з тим на саміті в Уельсі Генеральний секретар блоку Андрес Фог Расмуссен заявив, що НАТО як організація не постачає зброю та інші засоби. Ці засоби є власністю кожного окремого члена блоку, а тому такі рішення буде приймати кожна країна окремо. З цією позицією категорично не згодний міністр національної оборони Польщі Т. Семоняк. Він вважає, що рішення про допомогу Україні повинен приймати Альянс у цілому. На сьогодні найбільшими прихильниками розгорнутої участі НАТО в допомозі Україні, у тому числі й зброєю залишаються Польща, Литва та Естонія. У процесі переговорів на саміті НАТО в Уельсі було прийнято рішення про створення чотирьох трастових фондів для підтримки України. Одним з таких фондів має опікуватися Норвегія. За словами прем'єр-міністра країни Е. Сольберг,

«діяльність фонду буде спрямована на перекваліфікацію військовослужбовців. Обсяг фінансування фонду Норвегією передбачений на рівні 3,3 млн норвезьких крон. Водночас Україна навряд чи зможе розраховувати на постачання зброї з Норвегії, оскільки у нас (у Норвегії) дуже суворі правила ліцензування експорту озброєнь. Окрім цього ніяких запитів з боку України ще не надходило». Прийняття рішення про постачання зброї це завжди досить складне питання, оскільки вимагає довготривалих дискусій у кожній країні. Крім того, країнам Заходу треба враховувати, що однією зі сторін конфлікту є Росія, а йти на відкриту конфронтацію з нею жодна з країн НАТО окремо не наважиться, переконаний експерт Фонду Маршалла Й. Форбріг. Як бачимо, щодо результатів Ньюпортського саміту німецький фахівець був правий, оскільки на цьому саміті не було прийнято рішень, які б мали чітку антиросійську спрямованість. Так, наприклад, не було переглянуто положень Основоположного акту Росія – НАТО 1997 р. Коментуючи такий стан речей, старший директор з європейських відносин Ради національної безпеки США Ч. Купчан повідомив, що навіть розміщення постійних військових баз НАТО в Східній Європі заборонено цим Актом.

Щодо можливості швидкого вступу України в НАТО вітчизняний експерт директор військових програм Центру Разумкова М. Сунгуровський висловлює серйозні сумніви стосовно того, що відміна позаблоковості гарантує вступ до Альянсу: «Головною перешкодою на цьому шляху може стати відсутність консенсусу в цьому питанні всередині самого блоку. Будь-яка країна може накласти вето на таке рішення. Ми не отримаємо статусу члена НАТО не тому, що ми не готові, а тому що сам Альянс не готовий до цього». На його думку, треба мати на увазі й той факт, що на сьогодні в донецькому регіоні прихильників НАТО заледве набереться 10 %, а педалювання цього питання може спровокувати Росію на розширення меж військового конфлікту на інші українські території. У такій ситуації, вважає М. Сунгуровський, набагато продуктивніше було б створювати коаліцію країн для підтримки України в її боротьбі проти російської агресії. Серед найбільш імовірних союзників він називає Канаду, США та Хорватію. До речі, остання, за його словами, уже сьогодні готова надати Україні 20 гелікоптерів. За даними соціологічних опитувань, за вступ до НАТО виступають більше половини українців, стверджує фахівець. Якщо конфлікт на Сході України триватиме, не виключено, що прихильників Альянсу побільшає. Про те, що в цьому напрямі відбуваються серйозні зміни свідчить хоча б «Відкритий лист Громадської Ліги Україна – НАТО до Конгресу США». У ньому, зокрема, сказано: «Громадська Ліга Україна – НАТО закликає Вас, представників американського народу у Конгресі, ухвалити рішення про прийняття законів Акта 2277 «Russian Aggression Prevention Act 2014» (Акт про запобігання агресії Росії) та «Акт гарантії безпеки України» про надання Україні статусу стратегічного союзника США, тим самим зупиняючи агресора та потужно захищаючи Україну, Європу та Сполучені Штати Америки».

Урядовий законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення суверенітету та захисту територіальної цілісності України», поданий до парламенту 29 серпня поточного року, містить принципові зміни в

Об'єднання територіальних громад: український та європейський досвід

Місцеве самоврядування є могутнім потенціалом державотворення та відіграє значну роль у поєднанні в єдине ціле інтересів держави, суспільства й особистості. Функціонування місцевого самоврядування має бути спрямовано на створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, надання мешканцям територіальних громад якісних та доступних публічних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади.

Сьогодні доводиться констатувати, що в Україні існуюча система місцевого самоврядування недостатньо ефективно виконує головну місію, закладену Конституцією України, – забезпечення права територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення.

Нинішній уряд, заявивши, що децентралізація влади та реформування місцевого самоврядування – першочергові його завдання, 1 квітня 2014 р. своїм розпорядженням схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Концепцію розроблено Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Напрацьовані положення її неодноразово були розглянуті експертами, ученими-правознавцями і практиками місцевого самоврядування, органами місцевого самоврядування та їх профільними асоціаціями, пройшли широке обговорення в регіонах України.

Концепція визначає напрями, механізми, строки формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади, спроможної максимально забезпечити передусім надання якісних та доступних публічних послуг, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Концепція реформування місцевого самоврядування має бути реалізована шляхом внесення змін до Конституції України, Податкового кодексу, кількох чинних та прийняття десятка нових законів. До низки законопроектів, які уряд підготував до розгляду у рамках реалізації Концепції, належать «Про право територіальних громад на об'єднання»; «Про співробітництво територіальних громад»; «Про засади державної регіональної політики»; «Про стратегію регіонального розвитку до 2015 року». Також підготовлено до ратифікації Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органів місцевого самоврядування. Оновлення законодавчої бази планується завершити до кінця поточного року, щоб уже з наступного розпочати кардинальне реформування системи управління, розраховане до кінця 2020 р.

Першим з пакета урядових законів Верховна Рада України 17 червня 2014 р. ухвалила Закон «Про співробітництво територіальних громад», яким визначено організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його

стимулювання, фінансування та контролю.

Черговим кроком у впровадженні реформи місцевого самоврядування стало ухвалення Кабінетом Міністрів України 11 червня 2014 р. законопроекту «Про добровільне об'єднання територіальних громад», який містить законодавчі пропозиції щодо встановлення порядку об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам, а також створення правових умов та можливостей для укрупнення шляхом добровільного об'єднання територіальних громад, формування дієздатних територіальних громад, створення передумов для удосконалення системи органів місцевого самоврядування на відповідній територіальній основі.

Порядок об'єднання територіальних громад передбачає створення спільної робочої групи, підготовку проекту договору про об'єднання та безпосередньо утворення об'єднаної територіальної громади. Припиняти дію об'єднання територіальних громад зможе обласна рада відповідним рішенням. Право підписувати документи, пов'язані з припиненням органів місцевого самоврядування територіальних, що об'єдналися, надається голові ліквідаційної комісії.

У свою чергу, згідно з законопроектом, держава буде здійснювати організаційну, методичну та фінансову підтримку об'єднання територіальних громад. Загальний обсяг фінансової підтримки розподіляється між бюджетами новоутворених об'єднаних територіальних громад пропорційно площі новоутвореної об'єднаної територіальної громади та кількості сільського населення такої громади.

Крім того, передбачається введення інституту сільського старости. Виконувати свої функції староста буде за контрактом, укладеним між ним та виконавчим комітетом сільської, селищної ради. Контрактом визначаються функції старости й розмір оплати його послуг. Староста має право брати участь у засіданнях виконавчого комітету ради з правом дорадчого голосу.

За прогнозами авторів законопроекту, середня чисельність сільської громади при об'єднанні в нову територіальну одиницю становитиме 9 тис. осіб, середня кількість населених пунктів у такій громаді досягне 16, а її очікувана площа – близько 400 кв км. У пояснювальній записці сказано, що більша частина нових територіальних громад, які можуть з'явитися на карті України, будуть відповідати районам, які існували в УРСР до адміністративно-територіальної реформи 1954–1960 рр. «Якщо ми хочемо, щоб територіальні громади були здатні вирішувати питання місцевого рівня, то маємо звернути увагу на те, що дуже велика їх кількість є малочисельними територіальними громадами, у багатьох немає виконавчих органів рад, відсутні бюджетні установи. Щоб отримати шанс на розвиток, необхідно «наростити м'язи», укрупнитися, об'єднавши зусилля і ресурси, і спільно вирішувати питання місцевого значення. Ми прихильники еволюційного укрупнення громад, а не революційного. Тому створили законопроект, на основі якого громади зможуть виключно, наголошую, на добровільній основі, об'єднуватися», – заявив віцепрем'єр-міністр, міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства В. Гройсман.

Представляючи законопроект «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (реєстр. № 4070-а) на засіданні Верховної Ради України 3 липня 2014 р., В. Гройсман зазначив, що «це один із законопроектів, який пов'язаний з реформою місцевого самоврядування, і одною з проблем, якою є подрібненість територіальних громад і неспроможність громад, виходячи з їхніх основ, вирішувати питання місцевого значення».

Законопроект «Про добровільне об'єднання територіальних громад» був підтриманий народними депутатами в першому читанні.

21 липня 2014 р. відбулося перше засідання робочої групи Комітету ВР з питань державного будівництва та місцевого самоврядування з доопрацювання проекту закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» до другого читання, у якому взяли участь представники органів державної влади, всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, експерти, науковці.

За результатами обговорення запропоновано узгодити використання в проекті закону понять «територіальна громада», «населенні пункти», «адміністративно-територіальні одиниці» з положеннями Конституції України, змінити договір про об'єднання територіальних громад на рішення щодо об'єднання територіальних громад, враховуючи те, що договір не може укладатися із стороною, яка за договором має бути припинена, передбачити, виходячи з положень Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», що рішення про об'єднання може прийматися як безпосередньо територіальними громадами на місцевому референдумі, так і через рішення місцевих рад (зазначене положення вже було передбачено у тексті цього Закону редакції 2012 р., зокрема за пропозицією Української асоціації районних та обласних рад), змінити, враховуючи специфіку місцевого самоврядування та правову природу місцевих державних адміністрацій, погодження ними проекту рішення про об'єднання на висновок місцевих державних адміністрацій на відповідність проекту рішення Конституції та Законам.

На підставі звернення Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад Верховна Рада на пленарному засіданні, яке відбулося 14 серпня 2014 р., прийняла рішення направити законопроект № 4073-а на повторне друге читання.

І вже 20 серпня 2014 р. у Мінрегіоні під головуванням першого заступника міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства В. Негоди відбулась узгоджувальна нарада за участі уповноважених представників Всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування з метою якісного доопрацювання проекту закону № 4070-а до повторного розгляду в парламенті у другому читанні.

Особлива увага була приділена питанням місця старости в системі місцевого самоврядування, його функцій і повноважень, порядку і строків його обрання та перебування на посаді. Якщо в редакції законопроекту передбачено, що староста призначається і виконує свої обов'язки за контрактом, укладеним між ним та сільським, селищним, міським головою, то, за пропозицією Мінрегіону та Всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування,

староста має обиратися в порядку визначеному радою об'єднаної громади, є членом виконавчого комітету цієї ради за посадою, є посадовою особою місцевого самоврядування, здійснює функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Положенням про старосту, яке затверджується рішенням відповідної ради об'єднаної громади.

За результатами наради Мінрегіон звернувся до Комітету ВР з питань державного будівництва, та місцевого самоврядування з проханням врахувати узгоджені пропозиції під час підготовки проекту закону до повторного другого читання.

Виступаючи на засіданні уряду 3 вересня 2014 р., Прем'єр-міністр України А. Яценюк наголосив, що стимулювати укрупнення громад необхідно, але не через адміністративну реформу адміністративними методами, а виключно економічними методами. «Зібралися, прийняли рішення самостійно, добровільно, і об'єднали територіальну громаду. Така громада отримає більше грошей, більше повноважень і, відповідно, – більше можливостей», – повідомив А. Яценюк.

Деталі адміністративно-територіальної реформи в Україні стали об'єктом дискусій та обговорень, зустрічей, зборів та круглих столів, у яких брали участь міські, селищні, сільські голови, їхні заступники, секретарі рад та керівники відділів виконавчих комітетів рад, депутати і які проходили в багатьох областях та районах країни.

Думки і напрацювання з цього приводу висловлювали також експерти з питань місцевого самоврядування, аналітики, науковці, ЗМІ, громадські активісти, пересічні громадяни.

Широкі обговорення того, що нині пропонується у сфері реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, свідчить, що в місцевому самоврядуванні накопичилося багато невирішених проблем, і не завжди зрозуміло, які наслідки матимуть для населення ті чи інші нововведення.

Потрібно підкреслити, що реформа місцевого самоврядування, зокрема, об'єднання громад, неоднозначно сприймаються суспільством. Одні її повністю підтримують, інші ставляться негативно, частина вважає, що реформа на часі, але висловлюють побоювання стосовно форм та методів її проведення.

Так, президент Української асоціації районних та обласних рад, голова Харківської обласної ради С. Чернов вважає, що «в разі прийняття Верховною Радою закону “Про добровільне об'єднання територіальних громад”, будуть створені умови для покращення якості адміністративних, соціальних, громадських послуг жителям територіальних громад. Це дуже важливе рішення, яке дозволить розпочати реформу місцевого самоврядування».

Підтримують проект закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і в Асоціації міст України, оскільки його прийняття має важливе значення для реалізації реформи місцевого самоврядування.

Гарячим прихильником ідеї об'єднання громад залишається экс-міністр регіонального розвитку, будівництва і ЖКГ А. Близнюк. Водночас він попереджає чинний Кабмін, що зупинятися на об'єднанні громад не можна. «Україна зачекалася адміністративної реформи, і прийняття закону для громад

– це тільки перший крок на довгому шляху», – наполягає А. Близнюк.

Підтримує необхідність проведення адміністративної реформи і лідер Рівненського осередку Партії розвитку України А. Юхименко. Він вважає, що «найменша територіальна громада – сільська рада повинна об'єднувати щонайменше 5 тис. жителів, у кожному селі має обиратися староста, який входить до складу виконавчого комітету та захищатиме інтереси кожного жителя».

Висловив своє ставлення до проведення територіальної реформи, укрупнення сільських, селищних рад і районів народний депутат України (фракція КПУ), перший заступник голови Комітету ВР з питань податкової та митної політики С. Гордієнко. На його думку, законопроект № 4073-а суттєво звужує нинішні права самоврядування. Тому влада обов'язково наштотується на категоричне несприйняття цього населенням, яке пам'ятає гіркий досвід такого реформування в 60-х роках минулого століття, коли значна кількість населених пунктів перейшла в розряд «неперспективних», зазнали занепаду, а згодом зовсім зникли з карти України. «Спочатку необхідно здійснити напрацювання законодавчої бази, проведення бюджетної, податкової та інших реформ, які покращать ситуацію в економіці України, забезпечать покращення рівня життя людей і підготують суспільну думку. А вже після цього готувати заходи в контексті згаданої реформи, яка б обов'язково передбачала проведення серйозних наукових досліджень і державно-правових експериментів, враховувала волевиявлення громад шляхом проведення місцевих референдумів, які передбачають Конституція України та ратифікована парламентом Європейська Хартія місцевого самоврядування», – зазначив депутат.

З критикою окремих аспектів нинішньої Концепції реформи місцевого самоврядування виступив заступник голови, керівник виконавчої дирекції Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад (ВАССР) В. Івченко. Зокрема, він вважає хибним починати реформи з нав'язаного зверху об'єднання громад. Мотивацією для такої ініціативи є дотаційність більшості сільських та селищних рад в Україні. «Забезпечте нам реальну децентралізацію фінансів і тоді побачимо, чи будемо ми дотаційні, – апелює до авторів реформ В. Івченко. – Асоціація пропонує спочатку створити реальну фінансову децентралізацію на користь громад і сільських рад, а не за їх рахунок, і тільки за декілька років повернутися до адміністративно-територіального устрою».

Наболілі проблеми та питання, які стосуються розвитку сільських територій обговорювали на тренінгу на тему: «Реформи з децентралізації», у якому взяли участь майже 300 представників органів місцевого самоврядування Полтавської, Сумської та Харківської областей, а також представників ЗМІ цих областей. Захід організовано Швейцарсько-українським проектом «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO у співпраці з Асоціацією малих міст України та Всеукраїнською асоціацією сільських та селищних рад, пройшов 3–4 червня 2014 р. у Полтаві.

Обговорюючи важливість та необхідність проведення реформи місцевого самоврядування, децентралізації влади, а також того, що нині пропонується в цій сфері, представники місцевого самоврядування, зокрема сільський голова Омельника Кременчуцького району, голова регіонального відділення Асоціації

сільських та селищних рад О. Шереметьєва та селищний голова Нових Санжар А. Река зазначили, що у разі об'єднання приміських сіл з міською громадою їхні мешканці втрачають пільги сільської місцевості.

Крім того, у процесі реформи місцевого самоврядування сільські та селищні голови, місцеві депутати фактично опиняться на роздоріжжі, адже вони мусять обрати один із двох варіантів розвитку громади: або ліквідація села, селища і приєднання його до більш потужної громади, або створення об'єднання сіл, селищ з метою отримання державної підтримки для реалізації проектів такого співробітництва. Який би шлях не вибрали представники місцевих рад – вони будуть у програвші, оскільки укрупнення громад позбавить їх посади. Тому є ризик, що гальмувати проведення реформи стануть сільські голови та місцеві депутати, які саботуватимуть її реалізацію на місцях.

Таку думку підтримує голова Бердичівської районної ради К. Мулярчук. Він вважає, що саме з боку сільських голів буде йти основний спротив цьому процесу, «адже ніхто не хоче просто так віддавати «сільську булаву», мотивуючи це звичайно ж, турботою про людей, яким, можливо, доведеться далеко добиратись до центрів своїх громад».

Підтримуючи реформу, не бояться втратити свої посади голова Житомирської районної адміністрації С. Крутій та голова Житомирської районної ради Т. Перфентієва. «Ми не тримаємося за посади, ми вважаємо, що оптимізація потрібна, бо вона вже працює в багатьох інших країнах. Питання в тому, що є занепокоєння щодо готовності і населення, і самої країни до реформи. Невідомо, чи є фінансування, чи узгоджено все з громадами. Ми маємо тут своє бачення, і на місцях краще знаємо, що потрібно тому чи іншому району. Можливо, варто спочатку провести пілотні версії, виявити недоліки, відшліфувати, підготувати підґрунтя, сучасні методи комунікації, і тоді вже втілювати по всій Україні. Житомирський район готовий бути першим».

Про підтримку ініціатив уряду щодо добровільного об'єднання громад висловився і голова ВАССР М. Фурсенко під час спільної зустрічі віце-прем'єр-міністра України В. Гройсмана з представниками асоціації, але наголосив, що вирішуватися це питання має знизу: «Це має бути економічно обґрунтовано, необхідно, щоб, перш за все, над цим попрацювала районна адміністрація, районна ланка, вони зробили економічний проект об'єднання – на що об'єднані громади будуть опиратися в майбутньому». Він також розкритикував ідею об'єднання великих міст з навколишніми селами, оскільки вважає, що в програвшій позиції від таких змін опиняться сільські громади.

Екс-нардеп Є. Гірник, який раніше критикував законопроект уряду М. Азарова, і сьогодні вважає, що територіальна реформа у вигляді укрупнення громад має як плюси, так і мінуси. «Як я говорив раніше, фактично цим законопроектом повертається сталінський територіальний устрій. Воно вигідно, звичайно, уряду, якому хочеться урізати витрати на утримання маленьких громад, і тому він буде пропонувати хороші субвенції радам, що зважилися на об'єднання. А як почуватимуться люди, яким доведеться їздити до ради в райцентр за тридев'ять земель?» – говорить Є. Гірник.

Селищний голова Димера та член Національного конгресу органів місцевого самоврядування Л. Кучерявий переконаний, що держава повинна

заохочувати об'єднання територіальних громад. Повинен бути розроблений перспективний план розвитку регіону, на реалізацію якого мають бути виділені гроші з державного бюджету. «У цьому плані повинні бути відображені всі сфери життя територіальної громади. Чітко прописані її права та обов'язки», – пояснює експерт. «Якщо депутати та міські, селищні і сільські голови не підготують населення, реформа може зірватися, як у 2004-му. Люди підуть тільки тоді, коли побачать в цьому зиск», – упевнений експерт.

Керівник Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» О. Гарнець переконана, що люди хочуть змін, але, що робити, вони не завжди розуміють. Найбільше занепокоєння викликає процес об'єднання сільських громад. Нині є багато міфів довкола реформи місцевого самоврядування, які дають неправильне її розуміння. Цю проблему потрібно розв'язувати шляхом більш тісної комунікації центральної влади та територіальних громад.

Слід всебічно й об'єктивно з'ясувати думку населення кожної територіальної одиниці – незалежно, велика це чи маленька громада. Тільки громада має право вирішувати питання своєї самодостатності та можливості об'єднуватися з іншими громадами в більш конкурентоспроможну. Адже існують ризики зворотного ефекту: чим більшою є територіальна одиниця, тим важче владі дійти до кожної людини.

Відповіді на важливі питання процесу реформування шукали учасники інтерактивного прес-клубу Волинської обласної ради та редакції газети «Волинь-нова» під час обговорення теми «Чи стане громада господарем на своїй території?». У ньому взяли участь перший заступник голови обласної ради О. Пирожик, депутати облради М. Скопюк, А. Грицюк, В. Блінова, а також політолог Т. Літковець, сільські голови І. Ярмольський із Маяків Луцького та Є. П'ятигорик із Городка Маневицького районів. Свої думки висловили і читачі газети під час прямої телефонної лінії та відвідувачі сайту обласної ради.

Думки стосовно того, чи погодяться добровільно об'єднатися громади, якщо для цього ухвалить необхідні закони, в учасників прес-клубу були різні.

Політолог Т. Літковець вважає, що ця реформа непопулярна, і тому її потрібно впроваджувати адміністративним шляхом. «За фінансової підтримки держави, водночас враховуючи місцеві особливості, самодостатність сільських рад, доцільність впровадження реформ та виробити загальні підходи», – підтримує експерта сільський голова І. Ярмольський.

Депутат В. Блінова зазначила, що будь-які зміни треба впроваджувати обережно і зважено, щоб маленькі села не опинилися на межі вимирання. А щоб люди сприйняли об'єднання територіальних громад, потрібно, на її думку, перш за все, покращити якість їхнього життя, поліпшити доступ до адміністративних і соціальних послуг. Її колега А. Грицюк наголосив на необхідності активно роз'яснювати суть змін, поширювати інформацію для того, щоб переконати людей, що без реформи неможливо рухатися далі.

Як стверджує голова правління Центру політико-правових реформ І. Коліушко, «світовий досвід показує, що впровадження добровільного об'єднання ніколи не є успішним, але якщо в Україні хоч десятків громад об'єднуються за власним бажанням, це теж буде корисно. На етап

добровільності відведено один рік».

Питанню реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні надано високий рівень пріоритетності у Раді Європи, повідомив голова місії Ради Європи в Україні В. Рістовскі під час спільної зустрічі з віцепрем'єр-міністром України, міністром регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства В. Гройсманом і директором Центру експертизи реформ місцевого самоврядування Ради Європи Д. Попеску. «Ви отримаєте повну підтримку реформ місцевого самоврядування. Питання децентралізації стоїть як пріоритетне на порядку денному Ради Європи і особисто пана Генерального секретаря», – підкреслив В. Рістовскі.

У свою чергу Д. Попеску, який перебуває в Києві з довготривалою місією консультаційної підтримки органів влади у питаннях децентралізації та реформи місцевого самоврядування, запропонував допомогу у впровадженні законів щодо реформи, зокрема, про співробітництво та добровільне об'єднання територіальних громад після прийняття цих законів ВРУ. «Для імплементації цього законодавства необхідні, зокрема, координатори в регіонах, для яких мають бути проведені тренінги. Ми можемо навести приклади, надати методологію – як впроваджувати цей проект», – зазначив представник генерального секретаріату Ради Європи.

На сучасному етапі євроінтеграції, в умовах реформи адміністративно-територіального устрою, Україні доцільно скористатися європейським досвідом місцевого самоврядування через активізацію та інституціалізацію діяльності територіальних громад.

Практика країн ЄС щодо розвитку місцевого самоврядування сформувала наступні засадничий принцип регіональної політики: територіальні громади є базовими суб'єктами місцевого самоврядування. У більшості країн ЄС діє система прямого народовладдя, коли попри діяльність виборних місцевих рад та органів виконавчої влади, територіальні громади можуть самостійно приймати важливі рішення або скасовувати рішення представницьких органів прямим голосуванням членів територіальних громад. Саме вони є первинним органом місцевого самоврядування з найбільшими повноваженнями.

Організаційно територіальною громадою (в Англії – приходом, у Шотландії та Уельсі – громадою, у Франції – комуною, у Польщі – гміною) називається об'єднання мешканців, яке є суб'єктом публічного права і може здійснювати самоврядування безпосередньо або через представницькі чи виконавчі органи влади і виступати суб'єктом цивільних, адміністративних та інших правовідносин (середній розмір територіальної громади у країнах ЄС сьогодні складає 10–15 тис. осіб). До найважливіших повноважень органів місцевого самоврядування належать: забезпечення громадського порядку та безпеки; організація дошкільної та шкільної освіти; територіальне планування; управління землекористуванням; протипожежна охорона; соціальна і транспортна інфраструктура; охорона довкілля; охорона здоров'я; розвиток торгівлі тощо. Основним індикатором ефективності реалізації регіональної політики є рівень якості життя мешканців громад;

– децентралізація та демократизація;

– розвиток кооперації. Для більшості сільських поселень і малих міст країн

ЄС оптимальною формою розвитку і використання соціально-економічного потенціалу став кооперативний рух, який сприяв налагодженню співробітництва в межах громад, залученню мешканців до активної участі у забезпеченні життєдіяльності поселень, веденню спільної підприємницької діяльності.

– для представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування пріоритетними є заходи протидії корупції, насамперед через забезпечення прозорості діяльності представницьких і виконавчих органів влади, у тому числі через розвиток електронного врядування, впровадження якого забезпечує не лише розширення спектра адміністративних послуг, скорочення витрат на утримання органів місцевого самоврядування, оптимізацію їх роботи, а й забезпечує ефективний громадський контроль за їхньою діяльністю;

– розвиток електронної демократії. Пряме врядування у великих територіальних громадах і містах поширене у більшості країн ЄС. Найпрогресивніший досвід розвитку електронної демократії на всіх рівнях місцевого самоврядування демонструє Естонія, де електронна демократія впроваджена практично в усі сфери життєдіяльності громад: від участі громадян у виборах – до вирішення питань місцевого значення.

Основними міжнародними документами, які містять стандарти щодо організації управління на місцях на засадах місцевого самоврядування та зобов'язують застосовувати норми, які гарантують політичну, адміністративну і фінансову незалежність місцевих влад, є Всесвітня декларація місцевого самоврядування, схвалена Інтернаціональною спілкою місцевих влад 1985 р., та Європейська хартія про місцеве самоврядування, схвалена Радою Європи 1985 р.

Головні засади організації і діяльності інституту місцевого самоврядування закріплені в міжнародно-правових документах локальної демократії, які розробляються у рамках міжнародних міжурядових організацій універсального характеру (ООН, її спеціалізовані установи тощо), міжнародних міжурядових організацій регіонального характеру (Рада Європи, Європейський Союз, Організація з безпеки і співробітництва у Європі та ін.), у рамках міжнародних неурядових організацій місцевої влади (наприклад, Міжнародний союз місцевої влади, Всесвітня асоціація місцевого самоврядування і т. ін.), що потім лобюються міжнародною громадськістю й органами місцевого самоврядування конкретних держав з метою включення їх основних положень у національне законодавство цих держав. Так, наприклад, у ЄС такі її органи як, Європейська комісія, Комітет регіонів ЄС, у Раді Європи – Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ), Конгрес місцевих і регіональних влад Європи (КМРВЄ) – покликані сприяти розвитку демократії на місцях, системі місцевого самоврядування в окремих державах і на рівні міжнародних організацій, розробляти та вдосконалювати єдині стандарти в цій сфері.

Також у межах європейського співробітництва створено Раду європейських муніципалітетів і регіонів, Організацію об'єднаних міст, Зібрання регіонів Європи, Раду регіонів і громад Європи, Європейський фонд регіонального розвитку, створюється «Європа регіонів» як міжрегіональне об'єднання. Їх завданням є захист і представництво інтересів регіонів, взаємний

обмін досвідом, надання інформаційно-консультативної, правової та іншої допомоги.

Аналіз сучасних систем місцевого самоврядування показує, що воно будується на поєднанні різних теорій, концепцій і відповідно на поєднанні різних варіантів взаємодії як громадських, так і державних елементів. Набуває поширення змішана (гібридна) модель місцевого управління, що поєднує начала прямого державного управління та місцевого самоврядування.

Так, для Швейцарії характерно різноманіття форм місцевого самоврядування (гетерогенність). Кожен кантон самостійно визначає питання організації місцевого самоврядування, тому практично в кожному кантоні своя система і свої особливості. Загальна кількість громад у Швейцарії поступово скорочується внаслідок злиття маленьких громад з великими. Усього у Швейцарії близько 2900 громад із самим різним статусом. У деяких кантонах муніципалітети великі і впливові, в інших – це місцеві об'єднання, що не мають ніякої влади. Найбільший муніципалітет – місто Цюріх (понад 300 тис. жителів), у найменшому муніципалітеті Ларгаріо (кантон Тессін) проживає 10 жителів. Більше половини громад налічує в середньому до 1 тис. жителів. Великі міста з населенням в 10 тис. жителів становлять лише 4 % від загального числа громад. У цих містах сконцентровано близько половини всього населення Швейцарії. Розміри території громад варіюються від 0,3 кв. км до 282 кв км. У порівнянні з іншими європейськими країнами, виключаючи Францію, Грецію та Ісландію, середньостатистичний розмір території швейцарських громад є найменшим.

Для виконання завдань, які краще вирішувати спільно, кілька громад часто створюють об'єднання цільового призначення (наприклад, з питань водопостачання, будівництва будинків для престарілих, госпіталів, очисних споруд). Ідея укрупнення громад у деяких випадках сприймається в багнети. Це характерно для багатьох громад з низькими податковими ставками.

Велика кількість комун і на території Франції. Зазвичай вони невеликого розміру з незначною кількістю жителів. У середньому площа французької комуни – 14,88 кв. км, чисельність населення – 1722 особи. До того ж 31 927 з 36 682 французьких комун (тобто 87 %) налічують менше ніж 2 тис. жителів. Як наслідок ці структури, насамперед дрібні сільські комуни, не в змозі самостійно вирішувати такі питання, як керування доходами, постачання питної води, будівництво великих об'єктів.

Франція, як і інші її європейські сусіди, спробувала скоротити кількість комун прийнятим у 1971 р. законом, який передбачав місцевий референдум при об'єднанні комун. Однак через відсутність чіткого фінансового механізму комуни в основному проігнорували цю можливість. Так, тільки 1041 комуна провела процедуру злиття з моменту надання цієї можливості, але потім велика кількість комун розформувалася.

Оскільки комуни не провели процес злиття, у Франції розпочалося масштабне міжмуніципальне співробітництво, яке виявилось більш гнучким механізмом. Міжмуніципальне співробітництво, що базується на принципі самоврядування територіальних утворень, виражається в об'єднанні кількох комун для реалізації спільної діяльності в одній або кількох сферах.

Об'єднуючись, комуни створюють надмуніципальні структури, які можуть набувати різних форм. Коли комуни об'єднуються для співпраці в певних сферах, вони можуть вибирати одну з юридичних форм публічно-правових структур міжмуніципального співробітництва.

Але міжмуніципальне співробітництво, як показує французький досвід, хоча і сприяє раціоналізації вирішення питань місцевого значення, не є панацеєю і не дає змоги розв'язати всі проблеми, що виникають при вирішенні питань місцевого значення. Французькі комуни, багатовікові структури та розмір яких більше не відповідають сучасним завданням, приречені на збереження за собою виключно символічних функцій, таких як реєстрація актів цивільного стану, муніципальна поліція тощо.

Серед пострадянських країн Східної Європи найбільш вдалу реформу місцевого самоврядування провела Польща. За роки реформи нашим сусідам вдалося не тільки вибудувати демократичну, прозору та надійну систему місцевого самоврядування, а й децентралізувати владу та виконати рекомендації Європейського Союзу щодо цього процесу.

Польський досвід зміни моделі влади на користь громади є зразковим і дуже цінним для України. Ця реформа дала можливість польському самоврядуванню міцно стати на ноги та перебрати на себе практично всі функції щодо забезпечення життєдіяльності громади. Вона дала змогу самоврядним органам відчувати себе справжніми господарями на своїй території. Але головне, що дала полякам реформа місцевого самоврядування, – це фінансову самодостатність. Адже більшість податків, які збираються на території гміни чи повіту, там же і залишаються.

Найбільшою територіальною одиницею Польщі є воєводство; повіт – територіальна одиниця другого ступеня, до її складу входять декілька гмін; гміна – основна територіальна одиниця.

Поняття гміни містить три основні аспекти: 1) гміна як територія – основна одиниця територіального поділу країни, 2) гміна як населення – це самокероване місцеве співтовариство; 3) гміна як установа, де кожен громадянин може вирішувати свої питання.

Територія Польщі загалом поділена на 2479 гмін, серед яких 1576 – сільські, 597 – змішаного типу, 306 – міські. Найменші з них налічують менш як 2,5 тис. осіб, а найбільша налічує 1,8 млн осіб. У середній сільській гміні – 7 тис. жителів, і цієї кількості достатньо, щоб заснувати систему розподілу публічних завдань. Гміна має найсильнішу позицію серед інших самоврядних одиниць, і саме з гмінами пов'язано виконання всіх основних публічних завдань територіального самоврядування.

Органом, що створює нові гміни, є Рада Міністрів. Від 16 червня 2013 р. (підписання відповідного закону президентом) ініціативою створення, об'єднання, поділу і ліквідації володіють мешканці через референдум. Результати референдуму є підставою для розпорядження Ради Міністрів. Якщо податкові доходи на одного мешканця нижчі від найнижчих, чи гміна менша від найменшої, на основі кількості мешканців, референдум не буде проведено. Але до проведення виборів представницькі функції виконує уповноважений, визначений президентом Ради Міністрів.

Мешканці гміни приймають рішення на основі загального голосування під час виборів і референдумів чи через органи гміни. Референдум може бути проведений з будь-якого питання, що має важливе значення для гміни. Він проводиться за ініціативою ради гміни або на вимогу 10 % мешканців, які мають право голосу. Референдум вважається таким, що відбувся, якщо в ньому взяло участь не менш як 30 % мешканців, які мають право голосу.

Органом, що приймає в гміні рішення і здійснює контроль, є гмінна рада. Вона може налічувати від 15 до 100 депутатів.

«Польський досвід реформування місцевого самоврядування може бути успішно використаний в Україні, особливо в аспекті вдосконалення територіальної основи місцевого самоврядування, що є нагальною проблемою сучасного стану вітчизняного політико-правового розвитку, – вважає начальник відділу секретаріату Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, член делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи І. Пушкар.

Але в польській моделі є одна особливість. У Польщі гміна (громада) є юридичною особою, а її представницький орган (рада гміни) не має такого статусу. У Польщі держава («скарб панства») є юридичною особою, а її органи – переважно ні. В Україні ж усе навпаки.

Приклади з досвіду європейських країн можуть бути взяті за основу як конкретні кроки в межах складових реформи місцевого самоврядування в Україні. Наприклад, у Чехії об'єднання в асоціації муніципалітетів, у яких проживає менше ніж 3 тис. людей, з метою ефективного управління та надання послуг громадянам, може бути взято за основу як одна зі стадій проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні. Аналогічно, у межах проведення бюджетної реформи в Україні чеська практика розподілу податків між місцевими бюджетами на підставі чисельності населення з урахуванням коефіцієнта його приросту, тобто фактора, що діє на перспективу, може розглядатися як одна зі складових такої реформи.

Шведський досвід загальної організації місцевого самоврядування привертає увагу з позиції чіткого застосування принципу невід'ємності повноважень органів місцевого самоврядування та забезпеченості фінансовими ресурсами для виконання цих повноважень. Тому є цілком закономірною наявність в органів місцевого самоврядування Швеції такого важливого важеля впливу та одного з головних чинників фінансової самостійності, як законодавчо встановлене повноваження щодо стягнення податку з доходів фізичних осіб. Досвід спрощення з боку держави контролю за органами місцевого самоврядування з одночасним розширенням їх повноважень, що підкріплені фінансово та базуються на ustalених принципах, є одним із ключових щодо його запозичення та застосування на території України.

Системна державна політика щодо адаптації місцевого самоврядування до стандартів Європейського Союзу в умовах сучасних політико-правових реалій вимагає формування нової моделі місцевого самоврядування, оновлення суспільно-політичної ролі органів місцевого самоврядування та їх функціональних можливостей, а також конституційно-правової регламентації загальнодемократичної соціальної цінності цієї надзвичайно важливої для

країни інституції.

Упровадження європейського досвіду місцевого самоврядування в контексті реформи територіально-адміністративного устрою України передбачає, перш за все, удосконалення нормативно-правової бази.

На думку експертів, вітчизняний проект децентралізації влади має враховувати європейський досвід, однак необхідно спільним зусиллями створити власну модель, що ляже в основу побудови держави європейського рівня.

Реформа місцевого самоврядування – це тест для нової влади, яка має, нарешті, зламати стару адміністративно-командну систему ще радянського зразка і замінити її демократичною моделлю, що успішно працює у європейських країнах.

Альтернативи реформі немає, це перспективний шлях, яким пройшли всі країни світу і яким має пройти Україна як демократична держава (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел:*
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51326;
<http://lubotin.kharkov.ua/pravova-osvita-nasellenya/>;
<http://www.rayrada.ck.ua/component/content/article.html?id=186>;
<http://www.silskivisti.kiev.ua/19113/print.php?n=22767>; <http://vin-gazeta.net/vlada-i-gromada/2729-vladygromadam1>;
<http://finland.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/24609-v-ukrajini-rozpochato-proces-reformuvannya-sistemi-miscevogo-samovryaduvannya-ta-teritorialnoji-organizaciji-vladi>; <http://www.auc.org.ua/news/verkhovna-rada-ukraini-ukhvalila-zakon-pro-spivrobitnistvo-teritorialnikh-gromad>; <http://uaror.org.ua/uryad-sxvaliv-shhe-odin-zakonoproekt-na-shlyaxu-reformi-miscevogo-samovryaduvannya/>;
http://ipress.ua/news/reforma_mistsevogo_samovryaduvannya_vidteper_terytorialn_i_gromady_zmozhut_obiednuvatysya_69295.html?print;
<http://municipal.gov.ua/news/show/id/1153>;
http://golosukraine.com/publication/zakonoproekti/parent/28111-deputati-hochut-viznachiti-poryadok-obyednannya-te/#.VAXSa2uy_Yc;
<http://municipal.gov.ua/news/show/id/1171>;
<http://minregion.gov.ua/news/minregion-ta-vseukrayinski-asociaciyi-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-uzgodili-rozbizhnosti-schodo-polozhen-proektu-zakonu-uk-198770/>; <http://www.5.ua/ukrajina/politika/item/392899-yatseniuk-rozpoviv-pro-try-napriamky-reformuvannia-mistsevoho-samovriaduvannia>;
<http://www.auc.org.ua/news/zakonoproekt-pro-dobrovilne-obednannya-teritorialnikh-gromad-priinyato-u-pershomu-chitanni>;
<http://www.volynpost.com/news/34404-volyni-hochut-povernuty-dohruschovskyj-vygliad>; <http://www.ogo.ua/articles/toprint/2014-07-31/53625.html>;
<http://www.cominformua.com/razdeli/tribuna-cominform/item/2649-s-gordienko-teritorialna-reforma-dobrovilne-chi-primusove-ob-ednannya-gromad>;
<http://kiverrada.gov.ua/novini/asotsiatsiya-chekae-reform-yaki-budut-vigidni-dlya-rozvitku-sela-ne-spryamovani-na-iogo-znish>; <http://www.zorya.poltava.ua/?p=11753>;
http://www.rio-berdychiv.info/index.php?option=com_content&view=article&id=6505:-30-11&catid=34:2010-03-31-06-34

10&Itemid=69; http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247579810;
<http://hromadskeradio.org/2014/08/23/selishhniy-golova-dimera-derzhava-pochinayetsya-z-teritorialnoyi-gromadi/>;
municipal.gov.ua/upload/usr/Zhurnal6.pdf;
<http://hromadskeradio.org/2014/07/07/oksana-garnets-detsentralizatsiya-tse-resurs-yakiy-dozvolit-krayini-viyti-z-toyi-vazhkoyi-situatsiyi-v-yakiy-mi-zaraz-opinilisya/>;
<http://www.pravo.org.ua/publiczna-administratsiia/administratyvna-reforma/1625-ihor-koliushko-administratyvno-terytorialna-reforma-zmenshyt-kilkist-raioniv-v-ukraini-u-4-razy.html>; <http://volynrada.gov.ua/masmedia/yevropeiski-perspektivi-dlya-teritorialnikh-gromad>;
<http://ww2.gov.if.ua/verhovynska/ua/news/detail/27927.htm?1541959486=b6486915fb8b7f7cce5f2c2bb6477fd7>;
http://mobile.pidruchniki.com/15941024/pravo/mizhnarodno-pravovi_standarti_zarubizhniy_dosvid_rozvitku_mistsevogo_samovryaduvannya;
<http://tergromada.blogspot.com/2014/02/blog-post.html>; Полтавець В. Д. Міжмуніципальне співробітництво у Франції. Досвід та уроки / В. Д. Полтавець // Державне управління: теорія та практика. – 2013. – № 2. – С. 214-218. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2013_2_26.pdf;
<http://www.trrada.te.ua/402>).

О. Саморукова, провід. бібліограф НІОБ НБУВ

Військові прокуратури в Україні

У 2012 р. в Україні було ліквідовано військові прокуратури, функції яких перейшли до прокуратур з нагляду за дотриманням законів у воєнній сфері. Проте в нинішніх умовах ліквідація системи органів військової юстиції негативно вплинула на мобільність та оперативне вирішення питань, зокрема під час проведення антитерористичної операції. У червні поточного року Генеральна прокуратура України запропонувала відродити військові прокуратури і трибунали, з метою зміцнення законності та правопорядку в оборонному секторі країни.

У парламенті з'явився законопроект щодо утворення військових прокуратур, який закликав підтримати парламентарів Президент України П. Порошенко. За його словами, наявність у батальйонних і тактичних групах юристів військової прокуратури значно підвищує рівень дисципліни, унеможливорює дезертирство та забезпечує більш високу боєздатність частин.

14 серпня було прийнято Верховною Радою і 22 серпня підписано Президентом Закон № 1642-VII «Про внесення змін до закону України “Про прокуратуру” щодо створення військових прокуратур».

Згідно з документом, військові прокурори повинні перебувати безпосередньо у військових частинах в зоні проведення АТО.

Цей Закон визначає порядок утворення, укомплектування та матеріально-технічного забезпечення військових прокуратур, а також соціального захисту

їхніх працівників зі статусом військовослужбовців. До військових прокуратур належать Головна військова прокуратура (на правах структурного підрозділу Генеральної прокуратури України), військові прокуратури регіонів (на правах обласних), військові прокуратури гарнізонів та інші військові прокуратури, прирівняні до прокуратурам міст і районів. Головну військову прокуратуру очолює заступник Генерального прокурора України – головний військовий прокурор.

Генеральний прокурор В. Ярема призначив своїм заступником – Головним військовим прокурором А. Матіоса, який відповідно і очолив Головну військову прокуратуру. Також В. Ярема зазначив, що на виконання Закону вже створено три військові прокуратури регіонів на правах обласних (Південного, Західного та Центрального військового округів), чотири районні військові прокуратури (в зоні антитерористичної операції) і 29 військових прокуратур гарнізонів на правах міських прокуратур.

Чотири прокуратури в зоні АТО будуть під керуванням прокурора Південного округу. На посаду прокурора Південного військового округу призначено П. Богущького, Центрального – Ю. Війтева, Західного – М. Лисого.

Фінансові витрати на створення військових прокуратур покриватимуться винятково за кошти Генпрокуратури, а не державного бюджету, оскільки вони не були передбачені.

Водночас забезпечення військових прокуратур охороною, транспортом і засобами зв'язку (в т. ч. спеціальними), засобами індивідуального захисту, вогнепальною зброєю, іншим необхідним майном, а військовослужбовців цих прокуратур – обмундируванням, належить Міністерству оборони України.

Експертне коло по-різному оцінило прийнятий документ. Так, експерти Головного науково-експертного управління апарату ВР у своєму висновку звертають увагу на технічні недоліки прийнятого Закону. Вони вказують, що відновлення діяльності військових прокуратур не може відбутися в повному обсязі без внесення відповідних змін до КПК, адже саме прийняття цього акта було підставою для фактичної ліквідації військових прокуратур.

Крім того, найбільш гострим питанням залишається фінансування. Попри те, що розробники законопроекту не бачать необхідності в додаткових коштах на його реалізацію, експерти ГНЕУ у своєму висновку наголошують, що створення нових структур прокуратури потребує виділення приміщень, техніки, забезпечення обмундируванням, належного фінансування та матеріально-технічного забезпечення з боку як Генеральної прокуратури, так і Міністерства оборони. Відповідно це тягнутиме за собою необхідність збільшення фінансування цих органів за рахунок бюджетних коштів.

Після прийняття документа виникли розмови про те, що механізм, спрямований на зміцнення законності в оборонному секторі держави, не може бути ефективним без військових судів. Такої думки дотримується член Ради суддів України, суддя Апеляційного суду Києва О. Присяжнюк. За його словами, якщо повертатися до військових прокуратур, то необхідно відновлювати і військові суди. «В іншому випадку особа, що потрапила в поле зору військової прокуратури, буде позбавлена можливості використовувати всі засоби для свого захисту, що гарантує Конституція України», – зазначив він.

На переконання О. Присяжнюка, військова прокуратура без військового суду не зможе скласти повноцінний механізм забезпечення законності на території, де розгорнуто антитерористичну операцію.

Колишній в. о. міністра оборони І. Тенюх також вважає, що без відновлення військових судів і трибуналів створення військових прокуратур – справа завершена лише наполовину. На його переконання, депутати повинні негайно внести на розгляд до парламенту також і законопроект про відтворення всієї системи військової юстиції. «Тільки спеціалізовані суди можуть розглядати, а також успішно й чесно проводити справи, пов'язані з АТО і взагалі зі Збройними силами», – наголосив він.

Крім того, І. Тенюх задається і питанням щодо фінансування військових прокуратур. У прийнятому Законі чітко описано, що «військовослужбовці військових прокуратур забезпечуються за рахунок Міністерства оборони України за місцем проходження служби». Залежність від Міноборони ставить під сумнів незаангажованість прокурорів, або об'єктивність розслідування. На його думку, тільки ставши незалежним, військовий прокурор працюватиме виключно на закон і на Україну.

М. Цапок, експерт Асоціації українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів, дотримується думки про недоцільність створювати військові прокуратури на всій території України, коли такий відділ можна зробити в Генпрокуратурі. За її словами, прокурори в разі необхідності можуть виїжджати чи перебувати в зоні АТО. І вказує на те, що доки створять відділення військової прокуратури, АТО може закінчитися.

Не на користь цього Закону виступають правозахисники й активісти ініціативної групи «Реформа органів правопорядку в Україні». Вони заявляють про те, що прийнятий Закон, який є в переліку ще чотирьох законодавчих актів, порушує права людини. «Звертаємо увагу, що ці закони приймалися як такі, що вирішують проблеми воєнного часу, але жоден з них не визначає термін дії норм закону, а отже, діяти вони будуть і після завершення АТО», – зазначають активісти.

Судячи з останніх подій і заяв, військова прокуратура порушує багато кримінальних справ проти бійців АТО за військові злочини. Загалом за час проведення антитерористичної операції військова прокуратура відкрила 1090 кримінальних проваджень і підозрює понад 4,5 тис. військових у скоєнні злочину.

Водночас, зауважує експерт, полковник М. Притула, постає питання: чи будуть притягнуті до відповідальності генерали, які віддавали накази? Чи в Україні можна судити солдата, але не можна судити генерала, оскільки необхідні статті були вилучені з Кримінального кодексу.

Він звертає увагу, що військові злочини описані ст. 422, 423, 424, 425 Кримінального кодексу України, і вказує на те, що дві статті було знищено в Кримінальному кодексі, ст. 423 і 424, – це перевищення посадових повноважень і зловживання посадовими повноваженнями військовими командирами.

Тому настав час повернути ці статті – 424 і 423 в Кримінальний кодекс. М. Притула радить В. Яремі вжити заходів, аби повернути в Кримінальний

кодекс ці статті, оскільки без них не може працювати військова машина взагалі, у принципі, тому що будь-яке, навіть неправильне керування з боку генералітету або командування не буде покарано жодним чином.

Виходячи з вищесказаного, військовій прокуратурі є над чим працювати та вдосконалюватись. Досвід роботи військових прокурорів до 2012 р. в Україні має застерегти від необ'єктивного розгляду справ. Військова прокуратура має не допустити репресивної машини проти власної армії, оскільки на терезах долі українських людей (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: Закон і Бізнес* (http://zib.com.ua/ua/98064-v_ukraini_stvoreni_viyskovi_prokuraturi.html), *ZN.UA* (http://dt.ua/POLITICS/poroshenko-pidpisav-zakon-pro-stvorenniya-viyskovih-prokuratur-149219_.html), *Судебно-юридическая газета* (<http://sud.ua/newspaper/2014/08/22/67168-prokyratyra-voennogo-obraztsa>), *Центр інформації про права людини* (<http://humanrights.com.ua/273-viina-nepryvid-dlia-dyktatury-pravozakhysnyku-poperedzhaiut-pro-nebezpeku-u-zviazku-iz-zakonamy-12-serpnia>), *Юридический Харьков Плюс* (<http://yurist.kharkov.ua/news/drugie-novosti-komentari/poroshenko-preduprezhdayut-chno-on-podpisal-opasnye-zakony.html>), *Forbes.ua* (<http://forbes.ua/ua/nation/1377497-igor-tenyuh-vidnovlenniya-viyskovih-prokuratur-lishe-polovina-spravi>), *Голос Столиці* (http://newsradio.com.ua/2014_08_28/V-Ukra-n-mozhna-suditi-soldata-ale-ne-mozhna-suditi-general-a-ekspert-8856/).

У ЦЕНТРІ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

Правові аспекти нормалізації життя на територіях, звільнених під час проведення АТО

После войны: чем будет заниматься Агентство развития Донбасса

По мере увеличения количества городов, освобожденных в ходе АТО на Донбассе, вопрос «Что дальше?» приобретает все большую актуальность, пишет «Forbes Украина». Для организации восстановительных работ и координации действий между пострадавшими, властью и донорами будет создан специальный орган – Агентство развития Донбасса.

Его основатель – канадец Д. Билак, управляющий партнер юридической компании CMS Cameron McKenna LLC. Статус агентства – некоммерческая организация. В настоящее время завершается процесс регистрации агентства. «Идея создать агентство, в рамках которого будут концентрироваться работы по восстановлению разрушенных объектов – жилых и нежилых, – родилась около полутора месяцев назад, – поясняет губернатор Донецкой области С. Тарута. – Мы хотим сформировать электронную базу таких объектов, и разработать прозрачный, эффективный механизм восстановления».

В рамках агентства планируется заключать соглашения с одобренными

поставщикам ресурсов – производителями или официальными дилерами, чтобы минимизировать количество посредников. Также будет сформирован квалификационный лист для подрядчиков, так как пример «Евро-2012» показал, что самое дешевое предложение в итоге может оказаться не самым выгодным. «Я осознаю, что всех сдерживает коррупционное начало. Мы хотим привлечь ведущие аудиторские и консалтинговые компании, представителей финансовых институтов, таких как IFC, Всемирный банк, ЕБРР, которые были бы участниками этого процесса и обеспечили прозрачность процедуры», – поясняет С. Тарута.

Первые проекты

Пилотный проект, который планирует реализовать агентство – создание нового поселка на месте практически уничтоженной в ходе АТО Семеновки (пригород Славянска). Двести шестьдесят частных домов, находившихся в непосредственной близости от блок-поста, были разрушены или получили сильные повреждения. «По Славянску есть идея не восстанавливать разрушенные дома, которые частью не подлежат восстановлению, а построить новые – по европейским стандартам, экологичные, с применением энергосберегающих технологий, – подчеркивает С. Тарута. – Это лучший способ показать разницу между тем стандартом, который был у нас, какой есть у соседа и какой принят в цивилизованном мире».

«Жителям Донбасса нужно показать преимущество европейского выбора и вернуть доверие к украинским властям. Ничего лучше, чем наглядный пример по восстановлению разрушенных домов, не придумать», – добавляет Д. Толстошеев, исполнительный директор Агентства по восстановлению Донбасса.

Второй проект – открытый склад строительных материалов. «Многие дома получили относительно незначительные повреждения – выбиты окна, двери, повреждена кровля. Если людей обеспечить строительным материалом, они способны сами решить эти локальные вопросы, – считает Д. Толстошеев. – Постоянно, в режиме онлайн, будет формироваться перечень таких материалов, исходя из того, в чем есть нужда, а в чем потребность отпала».

Бюджет обоих проектов – даже приблизительный – пока не оглашается. Ведущий аналитик консалтинговой компании SV Development С. Костецкий оценивает затраты на строительство дома с учетом всех европейских стандартов в 8000 грн/кв. м. «Это хороший уровень проекта. С учетом того, что стройматериалы будут закупаться оптом и могут обойтись дешевле, а также, что, возможно, будет недорогой рабочая сила и логистика, реально уложиться в 5000-6000 грн/кв. м», – говорит он.

Д. Толстошеев уточняет, что, если выработанная модель покажет эффективность в Славянске, впоследствии она может быть мультиплицирована на весь Донбасс.

Бизнес-интерес

Финансировать проекты агентства предполагается за счет средств доноров, меценатов, международных организаций. Со своей стороны государство берет на себя решение вопроса выделения земли (сейчас участок еще не определен), обеспечивает режим наибольшего благоприятствования и инфраструктуру. «За

счет местного и городского бюджета мы обеспечим инфраструктуру. Все остальное – это будут деньги, привлеченные от доноров. Украинские и европейские юридические и физические лица, международные финансовые институты», – перечисляет С. Тарута. Создание режима специальной экономической зоны не предусмотрено.

Д. Толстошеев признает – ни один из больших доноров не заинтересуется проектом, пока не включатся национальные игроки: «Понятно, что первыми должны начать украинские компании, и их география не ограничивается Донбассом». По его словам, бизнес – в том числе европейский – заинтересован зайти на рынок области, которая долгое время была закрыта для всех, кроме местных инвесторов. «Здесь непочатый край работы», – уверен он.

Мнения компаний об участии в проекте разделились. «Мы готовы помогать Донбассу, и были бы заинтересованы сотрудничать с Агентством, если к нам обратятся, – сообщили Forbes в компании “Новая Линия”. – Но для нас важно, чтобы это был организованный процесс, с открытой отчетностью и координируемый уполномоченными лицами». Компания уже централизованно сотрудничает с Минобороны, предоставляя ресурсы и товары для армии и пограничных войск, которые распределяет ведомство в соответствии с потребностями тех или иных подразделений. «Мы считаем, что это оптимальная схема», – подчеркивают в компании.

Один из народных депутатов – представитель Донецкого региона – уверил Forbes, что сейчас все крупные промышленники на Донбассе и так участвуют в восстановлении региона, и делают это эффективно без координации специальным ведомством. «Каждый помогает по мере сил и возможностей. Зачем нам еще посредники в виде Агентства?» – задается он вопросом (*Forbes Украина* (<http://forbes.ua/nation/1376982-posle-vojny-chem-budet-zanimatsya-agentstvo-razvitiya-donbassa>). – 2014. – 15.08).

На сайте УКБС размещен проект Порядка банковского обслуживания мобильными отделениями банка воинских частей, предприятий, организаций, населения в случае введения чрезвычайного режима работы.

Согласно проекту, в случаях, когда функционирование учреждений банков в обычном режиме невозможно или слишком опасно вследствие длительных массовых беспорядков, проведения военных или антитеррористических операций, банк может организовывать мобильные отделения, функционирующие в стационарных помещениях административных зданий или на базе панцирных транспортных средств.

Мобильные отделения банка могут функционировать на базе оперативного автотранспорта, панцированного не ниже 3 класса защиты согласно ГОСТ 3975-2000 и оборудованного техническими средствами защиты ценностей; или на базе транспортного средства, использование которого согласовано с правоохранительными органами. Во время передвижения и работы мобильных отделений банка наличные деньги и ценности хранятся в сейфе, размещенном в транспортном средстве.

В мобильных отделениях банков, которые функционируют в помещениях

админзданий, не предъявляются требования по обустройству кассового узла при условии размещения их на территории организации, которая имеет собственную систему физической и технической охраны, действие которых распространяется на мобильное отделение банка.

Предлагается оснащать мобильные отделения компьютерной и кассовой техникой, сейфами и/или терминалами и банкоматами и прочим, а работников – индивидуальными средствами связи, которые позволят немедленно информировать банк и правоохранительные органы/военные формирования в случае угрозы. Охрана и сопровождение мобильных отделений банка обеспечивается с привлечением правоохранительных органов или военных формирований на основании заключенных договоров (*ITExpert.org.ua* (<http://itexpert.org.ua/rubrikator/item/37842-v-zone-ato-mogut-poyavitsya-banki-na-kolesakh.html>). – 2014. – 28.08).

Правові колізії, викликані окупацією Криму

После событий на крымском полуострове возникла коллизия экономических интересов и правовых реалий: депозитные договоры все еще действуют, но банки необоснованно удерживают средства клиентов, которые имеют крымскую «прописку». Вступив в диалог с банком относительно возможности возвращения депозитов, вкладчики сталкиваются с документальной путаницей. Чтобы выбраться из последней, клиентам приходится добровольно отказываться от части средств.

Поспешить, чтобы обезопасить себя

По данным из открытых источников, жители Крыма на момент его перехода под фактический контроль Российской Федерации хранили на депозитных счетах в местных банках от 8 млрд до 15 млрд грн. Около 3 млрд – 4 млрд грн составляли вклады юридических лиц.

Украинские банки, спеша обезопаситься от угрозы невозврата жителями полуострова значительных кредитных средств, воспользовались правовой неопределенностью и заблокировали депозиты крымчан. На волне общей негативной для банков тенденции снятия населением денег со счетов, что с начала года составило почти 60 млрд грн, потерять сбережения жителей Крыма банки себе позволить не могли. Итак, возникла коллизия экономических интересов и правовых реалий, в которых до сих депозитные договора все еще действуют, но банки необоснованно удерживают средства клиентов.

Одним из возможных вариантов решения проблем крымских вкладчиков стала возможность обратиться к Автономной некоммерческой организации «Фонд защиты вкладчиков» Российской Федерации, которая начала выплату компенсаций клиентам украинских банков в Крыму с 8 мая 2014 г. Возмещение выплачивается фондом по банковским вкладам, которые были размещены в банках до 1 апреля 2014 г. включительно.

Право на получение компенсаций в размере 100 % суммы вкладов, но не более эквивалента 700 тыс. р. на одного вкладчика в одном банке (около

250 000 грн) имеют физические лица, в том числе и те, которые осуществляют предпринимательскую деятельность без образования юридического лица. Исключением из этого правила являются средства на банковских счетах адвокатов, нотариусов и других лиц, если такие счета открыты для предусмотренной федеральным законом профессиональной деятельности, на банковских вкладах на предъявителя, средства, переданные банкам в доверительное управление, и электронные деньги.

Что касается получения средств, которые превышают максимальный размер компенсационной выплаты, то вкладчик может поручить фонду представлять свои интересы относительно взыскания с банка-должника суммы денег, превышающей установленный лимит, или попытаться получить эти средства самостоятельно.

Право на получение компенсационных выплат возникает после принятия Банком России решения о прекращении деятельности структурного подразделения финучреждения на территории Крыма. Информация о таком решении передается в Фонд защиты вкладчиков. В свою очередь фонд в течение четырех рабочих дней публикует предложение о приобретении требований по вкладам для дальнейших компенсационных выплат.

На сегодняшний день подавляющее большинство украинских банков при решении вопроса о возможности возвращения депозитов требует, среди прочих документов, справку о невыплате средств Фондом защиты вкладчиков. Такая справка необходима для избежания двойного получения вкладчиками полуострова денег по одному и тому же банковскому вкладу – через фонд и непосредственно в финучреждении на «материковой» части Украины.

Загадочная справка и демонстрация виртуозности

На первый взгляд, логика банков не вызывает вопросов. Но только пока вкладчик не обратится за упомянутой справкой в фонд и, к своему удивлению, не узнает, что последний таких справок не выдает. Банки, которые уже почти полгода разрабатывают сложные и неудобные для своих крымских клиентов порядки, вряд ли не знают об этом, потому что постоянно поддерживают связь с фондом.

Без справки вопрос о возвращении средств решить очень сложно, даже если клиент предоставляет финучреждению оригинал договора банковского вклада, который должен быть передан в фонд в случае обращения за компенсацией. И путем исключения банки идти к истине отказываются, еще больше усложняя жизнь своим клиентам.

Вместе с тем вкладчики, которые решили воспользоваться услугами Фонда гарантирования вкладов, попадают в другую коллизию. Пакет документов, которые требует фонд, должен содержать справку о начисленных по депозиту процентах. Кстати, выплате подлежат только проценты, начисленные на вклад до 1 апреля 2014 г. включительно.

Однако здесь уже украинские банки отказываются выдавать такую справку, ссылаясь на то, что не имеют (не видят) такой информации относительно счетов крымчан в связи с тем, что счета заблокированы.

Согласно законодательству Украины банки обязаны возвращать клиентам деньги по первому требованию на всей территории государства.

Финучреждения, понимая это, придумывают все новые средства отсрочки возврата.

Решение, хотя и неидеальное, было найдено. Оказалось, что можно не подавать такой справки, тем самым отказавшись от начисленных по депозиту процентов, и получить от фонда хотя бы сумму вклада.

Так, недавно банковские учреждения в перечень необходимых документов включили справку Федеральной миграционной службы РФ о том, что гражданин обращался с заявлением об отказе от принятия российского гражданства. Такая справка необходима банку для установления резидентности вкладчика, потому что действующим законодательством Украины и нормативными документами Национального банка установлен различный режим работы со счетами резидентов и нерезидентов, а также отличный порядок проведения надлежащей идентификации клиента и установления его места жительства. Счета таких лиц и режим их использования различны. Кроме того, может также возникнуть вопрос об удержании налога на репатриацию для нерезидентов.

Между тем, пока банки демонстрируют впечатляющую виртуозность в создании новых сложностей для своих клиентов, многие депозитные договора уже потеряли силу, и совсем непонятно, на каких основаниях банк удерживает средства.

Главный регулятор банковской деятельности почти не участвует в сфере защиты интересов крымских вкладчиков, ограничиваясь лишь предоставлением рекомендаций банкам оказывать содействие в разблокировании счетов лицам, которые переселяются из АР Крым и г. Севастополя на «материковую» часть Украины и подают банкам соответствующее подтверждение их нового места жительства или регистрации. А как быть тем вкладчикам, которые продолжают проживать на полуострове и не могут предоставить такого подтверждения?

Органы внутренних дел и прокуратуры, к которым за защитой своих нарушенных прав на получение причитающихся им вкладов обращаются крымчане, полагающие, что руководство банков противозаконно завладело принадлежащими им средствами, также не проявляют желания заниматься расследованием. Поэтому клиентам банков, которые намерены получить свои деньги в полном объеме, пока остается только в судебном порядке требовать взыскания депозитов из финансовых учреждений.

Украинский закон запрещает ограничение прав клиента на распоряжение средствами на его счете, если нет соответствующего решения суда, либо в других, предусмотренных специальным законодательством случаях. Таким образом, если банк вводит определенные ограничения на снятие денег со счета, он нарушает закон (*Prostopravo* (http://www.prostopravo.com.ua/finansy/stati/vozyraschat_plohaya_primeta_ili_uvi_dyat_li_krymskie_vkladchiki_sobstvennye_dengi). – 2014. – 10.09).

О подводных камнях СЭЗ в Крыму Н. Ульянова, директор департамента международного налогового планирования ЮФ ICF Legal Service в Forbes Украина.

12 августа 2014 г. в Украине появилась «зона специального назначения» – Крым. Депутаты проголосовали во втором чтении за закон «О налоговом и таможенном контроле в свободной экономической зоне Крыма и об особенностях осуществления экономической деятельности на временно оккупированной территории Украины».

Основные подвохи СЭЗ в Крыму

Согласно тексту документа, закон вступает в силу со дня, следующего за днем его опубликования, и теряет силу с момента возвращения временно оккупированной территории под общую юрисдикцию Украины. Но только при условии предварительного и полного возмещения убытков, нанесенных в результате такой временной оккупации, в том числе морального ущерба принудительно перемещенных лиц. Изначально закон направлен на разрешение вопросов, которые возникли в связи с необходимостью разъяснения способов эвакуации граждан и бизнеса с временно оккупированной территории Украины.

Как может работать Крым?

Создание специальной свободной экономической зоны (СЭЗ) в пределах полуострова Крым предусматривает урегулирование особенностей осуществления экономической деятельности и отдельных отношений между физическими и юридическими лицами, которые находятся на территории СЭЗ и за ее пределами. Иными словами, крымчане должны получить десятилетние налоговые льготы.

Как раз налоговые последствия вступления закона в силу являются наиболее интересными. Так, учитывая особенности статуса оккупированной территории, закон предусматривает специфику налогообложения лиц с местонахождением на территории Крыма, а именно – они могут рассчитывать на отмену всех общегосударственных налогов и сборов, с оговоркой, что на территории СЭЗ могут взиматься местные налоги и сборы. Важным является и тот факт, что для целей налогообложения физические и юридические лица, имеющие налоговый адрес (место проживания) в СЭЗ, приравниваются к нерезидентам, и любые доходы с источником происхождения с СЭЗ рассматриваются как «иностранные доходы». Таким образом, статус лица с налоговым адресом на территории СЭЗ можно определить как «оффшорный». Тогда как сама территория СЭЗ рассматривается с целью налогообложения и ведения хозяйственной деятельности как иностранная.

Для хозяйственного развития и управления СЭЗ Крыма создается специально уполномоченная управляющая компания. Что стоит отметить – в первом чтении управляющая компания имела право в пределах этой самой зоны изменять ставки, а также отменять отдельные местные налоги (сборы). Кроме того, такая компания самостоятельно могла определять основания для отнесения лица к плательщику местного налога, и предоставлять ему отсрочку или вовсе списать налоговое обязательство из местного налога. Ко второму чтению депутаты все же решили не давать такое количество полномочий управляющей компании. Так, в окончательном варианте появился пункт о том, что ее функции и полномочия, а также порядок контроля за деятельностью определяются Кабинетом Министров Украины (КМУ). При этом КМУ может отказаться от создания управляющей компании или делегировать ее функции и

полномочия определенному либо центральному органу исполнительной власти Украины, или же государственному предприятию.

Нормы, прописанные в документе, говорят о многом – льготы, очевидно, понравятся крымскому бизнесу, но оценят ли жители оккупированной территории такие скидки – пока остается только догадываться. В целом же, по задумке разработчиков, данный закон направлен на увеличение капитализации и прибыльности юрлиц, развитие туристической инфраструктуры и создание рабочих мест. Что же касается добровольно или принудительно эвакуированных граждан, то закон должен прямо поддержать уровень их жизни.

Инструмент не «настроен»

В Государственной фискальной службе (ГФС), которая, собственно, документ авторства трех народных депутатов одобряет, уверены, что такой подход решит проблему экономического взаимодействия материковой Украины с полуостровом. В частности, это поможет вернуть работу местного бизнеса в правовое поле украинского законодательства. Однако, фактически, на данный момент Крым находится в юрисдикции Российской Федерации (РФ), что ставит полуостров в интересное положение – двойного подчинения: Украины и России. И вот здесь возникает естественный вопрос: как Украина обеспечит имплементацию режима, который определен этим законом. Крым сейчас – это новый округ России, а соответственно, у Киева в такой ситуации, очевидно, нет четких механизмов для того, чтобы обеспечить «полный цикл» работы такого режима – СЭЗ.

Да и как это сделать на оккупированной территории? В принципе, это невозможно. Хотя точечные изменения все же имеют право на жизнь. Речь идет о тех изменениях, которые, к примеру, предусматривают такое понятие, как «эвакуация бизнеса с территории Крыма» (*Forbes Украина* (<http://forbes.ua/opinions/1376961-o-podvodnyh-kamnyah-sez-v-krymu>). – 2014. – 14.08).

Чубаров прокомментировал крымские выборы

Невысокую явку избирателей на выборах в госсовет Крыма и местные органы власти, которые проходили 14 сентября, глава Меджлиса крымскотатарского народа Рефат Чубаров объяснил началом «протрезвления» в обществе.

Об этом он сказал в комментарии Крым. Реалии.

«Часть крымского общества вообще бойкотировала эти выборы, – сказал Чубаров. – Это те, кто был против референдума, они утвердились в том, что были абсолютно правы в марте (во время проведения, так называемого референдума, после которого Крым присоединили к России – ред.)».

В их числе, по мнению главы Меджлиса, «практически все крымские татары» и другие люди, которые не приемлют такого значительного изменения статуса Крыма.

«Но, я вижу, что сюда теперь добавилась значительная часть тех, кто, возможно, и радовался приходу России. У них начинается, пока еще не

большое, но протрезвление», – резюмировал Чубаров.

Напомним, в Крыму проголосовали 45,26% избирателей или 12 885 человек. Ранее сообщалось об особенно низкой явке на избирательных участках в местах компактного проживания крымских татар (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/9/14/chubarov-prokomentiroval-krymskie-vybory-21582>). – 2014. – 14.09).

Министерство иностранных дел Украины решительно осуждает проведение Российской Федерацией 14 сентября 2014 года выборов в Госсовет «во временно оккупированной Автономной Республике Крым и г. Севастополь».

Об этом говорится в заявлении МИДа, опубликованном сегодня на сайте внешнеполитического ведомства.

В МИДе подчеркнули, что Крым и Севастополь были, есть и будут оставаться неотъемлемой частью суверенного украинского государства, на которую распространяется действие Конституции и законов Украины.

«Так называемые «выборы», которые устроила Российская Федерация на территории нашего государства, являются нелегитимными, а их результаты с юридически-правовой точки зрения – ничтожными и не будут иметь никаких последствий для нынешнего статуса Автономной Республики Крым и г. Севастополь в рамках международно признанных границ Украины», – говорится в заявлении.

При этом, как отметили в дипломатическом ведомстве, все причастные к организации и проведению выборов будут нести ответственность в соответствии с действующим законодательством Украины.

«Мы призываем международное сообщество осудить проведение Российской Федерацией так называемых «выборов» в Автономной Республике Крым и г. Севастополь. Ожидаем также, что цивилизованный мир даст надлежащую оценку противоправным действиям российской оккупационной власти, которая продолжает притеснения, дискриминацию и репрессии против крымских татар, украинцев и представителей других национальностей, которые не смирились и никогда не смирятся с оккупацией Крыма. На сегодня существует большое количество доказательств и свидетельств, которые подтверждают нарушение российской стороной взятых на себя международных обязательств в области прав человека, за которые российской стороне придется отвечать», – сказано в заявлении.

Генеральная прокуратура Украины заявила, что проведение выборов 14 сентября в Крыму – на временно оккупированной территории Украины, является попыткой захвата власти. По факту организации и проведения незаконных выборов в Крыму уже возбуждено несколько уголовных производств. Организаторам выборов грозит до 10 лет лишения свободы (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/9/14/mid-ukrainy-prizval-mezhdunarodnoe-soobshestvo-osudit-provedenie-vyborov-v-krymu-21563/>). – 2014. – 14.09).

В ноябре и декабре текущего года в управлении Федеральной налоговой службы Российской Федерации по Республике Крым ожидают наплыв желающих перерегистрировать свои предприятия в соответствии с российским законодательством.

Об этом журналистам в Симферополе сообщил заместитель руководителя управления Федеральной налоговой службы РФ по Республике Крым Сергей Крюков. По его словам, согласно ориентировочным подсчетам, процесс перерегистрации должен затронуть 30 тыс. юридических лиц.

«При этом самый напряженный период у нас будет в последние два месяца текущего года», – отметил Крюков и рассказал, что на сегодняшний день перерегистрировано более 4 тыс. юридических лиц и 2,6 тыс. индивидуальных предпринимателей.

Крюков призвал крымские предприятия и предпринимателей не затягивать с подачей документов для своевременной перерегистрации (*Новости Крыма (<http://news.allcrimea.net/news/2014/9/17/v-krymskoi-nalogovoi-gotovyatsya-k-napryazhennomu-periodu-pereregistratsii-predpriyatii-21734/>). – 2014. – 17.09*).

Нацбанк разрешил украинским банкам проводить расчеты с контрагентами в Автономной Республике Крым и городе Севастополе в гривнах через корреспондентские счета иностранных банков, кроме расположенных в Крыму и таких, которые работают на территории Крыма.

Об этом регулятор сообщил коммерческие банки в письме от 15 сентября №29-213/51623. «Учитывая прекращение деятельности украинских банковских учреждений и их обособленных подразделений на территории АР Крым, с целью обеспечения в условиях временной оккупации территории АР Крым получения резидентами средств, принадлежащих им, за продукцию, работы, услуги по договорам с контрагентами из АР Крым, уполномоченный банк вправе отнести на счет резидента-получателя средства в гривнах, поступившие через корреспондентские счета иностранных банков (кроме банков, расположенных и/или осуществляют свою деятельность на территории АР Крым) в гривнах», – говорится в письме.

Согласно письму, в таком случае банк обязан проверять правомерность поступления средств от контрагента АР Крым на основании соответствующего договора (*Новости Крыма (<http://news.allcrimea.net/news/2014/9/17/nbu-razreshil-bankam-raschety-s-krymom-v-grivnah-cherez-inostrannye-banki-21745/>). – 2014. – 17.09*).

По мнению заместителя председателя Крымского регионального отделения Российского союза промышленников и предпринимателей Владимира Филонова, с 1 января налоговая нагрузка в Крыму увеличится.

Так, с 1 января увеличивается ставка НДС с 18% до 20%, налог на дивиденды – с 9% до 13%. Сверх НДС вводится налог с продаж – 3%. В союзе

промышленников и предпринимателей считают, что эти и другие новшества негативно скажутся на экономике. «Также есть повышение ставки налога на прибыль для сельскохозяйственных производителей. Предлагают установить ставку налога на прибыль в размере 18% взамен 0%. Не на той стадии развитие сельского хозяйства, чтобы принимать такую нагрузку», – считает Владимир Филонов.

По его словам, в настоящее время налоговая нагрузка в Украине и России примерно на одном уровне (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/9/17/v-krymu-s-1-yanvaryaya-vyrastet-nalogovaya-nagruzka-21743/>). – 2014. – 17.09).

В аннексированном Крыму рассчитывают справиться с дефицитом воды за счет осадков

На осенне-зимний период Крым полностью обеспечен водой, а весной полуостров водой обеспечат осадки, заявил председатель «Госкомитета» по водному хозяйству и мелиорации Крыма Игорь Вайль на пресс-конференции в Симферополе. По его словам, запасы воды на полуострове составляют 146 миллионов кубометров, которых хватит до 1 апреля.

«Мы ожидаем, что после пойдут нормальные осадки, которые позволят нам пережить летний период. Но если осадков не будет, то мы будем иметь дефицит воды», – сказал Вайль. Он отметил, что «Совмином» разработаны краткосрочные меры по распределению и добыче воды в период до апреля.

Всего разработано 53 краткосрочных мероприятия по бесперебойному обеспечению республики водой. Основные из них – это разработка Нежинского, Просторненского и Джанкойского водозаборов и бурение скважин.

«По последним подсчётам, это даст нам возможность добывать порядка 200 тысяч кубометров воды в сутки транспортировать по линии Северо-Крымского канала в Керчь, Феодосию, Судак и Ленинский район. Также мы сегодня прорабатываем возможность подачи воды в Симферополь», – сказал Вайль.

Ранее Вайль сообщил, что Крым пока не собирается возобновлять переговоры с Украиной о подаче воды по Северо-Крымскому каналу (*Крим. Реалии* (<http://ru.krymr.com/content/article/26592436.html>). – 2014. – 18.09).

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов, адвокат, канд. юрид. наук

Рішення суду першої інстанції

Що таке судове рішення та яким воно буває?

Те, за чим позивач звертається до суду, має назву «судове рішення». Узагальнена назва усіх судових рішень суду першої інстанції – постанови суду. Вони існують у двох процесуальних формах:

1. Рішення, які ухвалюються, а не виносяться чи приймаються.

2. Ухвали, які суд постановляє. Також не виносить і не приймає, і навіть не ухвалює їх.

Різниця між цими процесуальними документами полягає у тому, що рішенням суд спір вирішує (у слів рішення та вирішує навіть корінь спільний), а ухвалою – ні. Ухвала спрямована або на вирішення якогось процесуального питання (відкладення, перерва, призначення експертизи...), або на припинення провадження у справі без вирішення спору у тих випадках, коли спір або вже вирішений кимось іншим, або ж коли він не може бути вирішений судом через невідомість справи суду (ухвала про закриття провадження у справі, про залишення позовної заяви без розгляду...).

Вимоги до рішення суду та види судових рішень.

Рішення суду називають актом правосуддя, тому що саме в ньому відображається встановлена судом об'єктивна істина та саме ним спірні відносини повертаються в межі, встановлені матеріальним правом (невиконане добровільно зобов'язання боржника стягується з нього примусово). Матеріально-правовий спір у разі ухвалення судом рішення щодо нього припиняє своє існування. Це не завжди означає, що боржник (відповідач) вже повернув борг кредитор (позивачеві). Це означає, що цей кредитор отримав інструмент у вигляді судового рішення, за допомогою якого борг стягується незалежно від бажання боржника, примусово.

Судове рішення для того, щоб бути та називатися таким, має відповідати ряду ознак – вимог законодавця до нього. Відсутність хоча б однієї з названих нижче ознак судового рішення дає підстави зацікавленій у бездоганності судового рішення особі вчиняти певні процесуальні дії для приведення такого рішення у стан названої бездоганності. Якщо учасник процесу вважає, що рішення суду не є повноцінним, він має процесуальні права, реалізувавши які такої повноцінності можна досягнути.

Законодавець встановлює п'ять вимог до судового рішення: законність, обґрунтованість, вичерпність (повнота), безумовність та формальність.

Законним визнається таке рішення, яке прийнято судом у повній відповідності до норм процесуального законодавства, та в ньому суд не лише застосував правильні норми матеріального законодавства, а й правильно їх витлумачив. Не вважається законним рішення, у якому суд застосував відповідну встановлені правовідносинам норму матеріального закону, але неправильно її витлумачив. Наприклад, позивач та відповідач уклали договір купівлі-продажу, за яким позивач зобов'язався передати відповідачеві певну

річ, а відповідач зобов'язався заплатити за цю річ 100 гривень.

Покупець купив таку річ за 80 гривень і приготував її до передачі відповідачеві, однак останній відмовився цю річ купити. У результаті річ зіпсувалася настільки, що втратила повністю свою цінність. Позивач звернувся до суду з позовом про стягнення з відповідача 100 грн. збитків: 80 гривень реальних збитків та 20 гривень упущеної вигоди.

Відповідно до ст.22 ЦКУ реальними збитками є втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права. У нашому випадку таких витрат позивач зазнав на 80 гривень, тобто на суму, яку він заплатив сам, аби придбати ту річ. А упущеною вигодою визнаються доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушено. Якби відповідач не відмовився від купівлі зазначеної вище речі та оплатив би її за договірною ціною, то позивач отримав би 20 гривень вигоди, яка через відмову відповідача від договору перетворилася в упущену вигоду.

Тож, якщо суд стягнув з відповідача 100 гривень реальних збитків, посилаючись при цьому на ст. 22 ЦКУ, то суд застосував правильну норму, але витлумачив її неправильно, оскільки відповідно до цієї статті суд мав стягнути 80 гривень реальних збитків та 20 гривень упущеної вигоди.

Обґрунтованим є рішення, яке ґрунтується на об'єктивній істині, встановленій судом, тобто на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, які входять до предмета доказування, обставин, які не підлягають доказуванню і при цьому усі докази, які дослідив, оцінив та врахував суд, є належними і допустимими.

Вичерпним або повним вважається таке судове рішення, яким «вичерпано» усі запитання, усі вимоги позивача, та на усі такі вимоги суд дав відповідь. Якщо позивач просив стягнути з відповідача 100 гривень заборгованості і 10 гривень штрафу, а суд стягнув 100 гривень заборгованості і 9 гривень 99 копійок штрафу, проте стосовно 1 копійки нічого не пояснив у рішенні, просто ця частина позовних вимог була проігнорована (замовчана) судом, то таке рішення не є вичерпним, якою б мізерною не була сума, не врахована судом.

Безумовним є рішення, яке виключає існування будь-яких умов, що могли би вплинути на його законну силу. При цьому такі умови мають бути як суб'єктивного характеру (вчинення певних дій позивачем), так і об'єктивного характеру (настання певних подій). Наприклад, не є безумовним судове рішення, за яким з відповідача стягується борг на користь позивача за морозиво, придбане відповідачем у позивача, за умови, що температура повітря не підніметься вище +25 градусів за Фаренгейтом, і морозиво не розтопиться.

Формальність, як вимога до судового рішення, полягає у тому, що воно повинно бути викладеним на папері та містити у собі усі його чотири частини (вступну, описову, мотивувальну та резолютивну), тобто судове рішення має відповідати встановленій законом формі. При цьому не лише наявність частин судового рішення, а й зміст кожної з них має відповідати вимогам Цивільного процесуального кодексу України.

Для більш глибокого розуміння суті судових рішень, їх класифікують за кількома ознаками. Знаючи таку класифікацію на теоретичному рівні, можна вирішувати певні практичні питання. Наприклад, якщо суд забезпечив позов шляхом накладення арешту на грошові кошти на рахунку відповідача, та за цим позовом має бути ухвалене рішення про визнання дійсним договору, від нотаріального посвідчення якого відповідач ухиляється, то таке рішення не може бути пов'язане із стягненням коштів з відповідача на користь позивача, то й забезпечення такого судового рішення є абсурдним.

За ознакою залежності від способу захисту права і правових наслідків, які вони викликають, судові рішення бувають про присудження до виконання або утримання від виконання певних дій (наприклад, стягнення заборгованості); про визнання наявності або відсутності правовідносин або юридичних фактів (наприклад, визнання договору недійсним); конститутивні про перетворення правовідносин або перетворювальні (наприклад, внесення змін до договору оренди у частині зміни розміру орендної плати).

За ознакою залежності від обсягу розв'язуваних ними питань, рішення бувають завершальними (основними), тобто такими, у яких вирішено усі позовні вимоги позивача та інші обов'язкові питання (ці рішення відповідають ознаці вичерпності), та додатковими, тобто такими, у яких суд вирішує питання, які він забув вирішити для того, щоб рішення вважалось вичерпним (наприклад, суд забув в основному рішенні розподілити судові витрати і їх доводиться розподіляти в додатковому рішенні). У цьому разі слід вважати, що рішення буде вичерпним лише у сукупності із додатковим рішенням.

За ознакою залежності від рівня покладених на відповідача зобов'язань, рішення бувають альтернативними, тобто ухваленими щодо альтернативних зобов'язань (наприклад, стягнення з відповідача на користь позивача п'яти автомобілів HONDA чорного чи білого кольору в залежності від їх наявності у відповідача) та факультативними, тобто ухваленими щодо факультативних зобов'язань (наприклад, стягнення з відповідача на користь позивача п'яти автомобілів HONDA чорного кольору, а у разі відсутності таких, стягнення 5 автомобілів HONDA білого кольору).

Заочне рішення.

Заочним може бути рішення ухвалене за відсутності лише відповідача. За відсутності позивача заочне рішення не ухвалюється. Заочне рішення має дві групи особливостей: перша група стосується порядку його ухвалення, друга – порядку його перегляду.

Для ухвалення заочного рішення, тобто ухвалення рішення без присутності відповідача мають бути дотримані такі вимоги щодо порядку його ухвалення:

1. Наявність у матеріалах справи доказів, достатніх для вирішення спору;
2. Неявка в судове засідання відповідача;
3. Наявність доказів повідомлення відповідача належним чином про судовий розгляд справи;
4. Відсутність інформації від відповідача про причини його неявки або ж така інформація є, але зазначені відповідачем причини суд визнав неповажними;
5. Відсутність заперечень позивача проти заочного вирішення справи.

Таким чином, ухвалення судового рішення є можливим, коли у справі достатньо доказів, щоб встановити об'єктивну істину і без відповідача, відповідач не виявив бажання приймати участь у справі, або у нього про це запитати суд не має можливості, та позивач не проти того, щоб справу розглянути без відповідача.

Особливостями порядку перегляду заочного рішення є існування додаткового до апеляційного порядку його перегляду. Саме заочне рішення має бути направлене відповідачеві не пізніше 3-х днів з дня його проголошення. Відповідач має 10 днів на те, щоб подати заяву про його перегляд. Суд має 15 днів на такий перегляд заочного рішення за заявою відповідача.

Апеляційне оскарження заочного рішення відповідач може здійснити у загальному порядку, якщо суд його не скасує у результаті розгляду заяви відповідача про перегляд заочного рішення.

Якщо ж суд вирішить задовольнити заяву відповідача про перегляд заочного рішення та скасує його, то справа розглядатиметься у звичайному порядку з самого початку.

Набрання законної сили рішенням суду.

Рішення суду не набирає законної сили одразу з моменту його проголошення. Закон встановлює строк, протягом якого проголошене рішення законної сили ще не має – 10 днів. Це строк, протягом якого учасник процесу може подати апеляційну скаргу на рішення і якщо він це зробить, то рішення законної сили набуде лише після його перегляду апеляційним судом та за умови, що апеляційний суд залишить це рішення в силі. Якщо ж апеляційний суд це рішення скасує, то законної сили набере вже рішення апеляційного суду.

У випадку, коли жоден з учасників процесу апеляційну скаргу не подасть, рішення вступить у законну силу після того, як мине 10-денний строк для його апеляційного оскарження.

Цей строк починає свій відлік з дня проголошення судового рішення. Суд має право оголосити лише вступну і резолютивну частину рішення, а для апеляційної скарги потрібно мати мотивувальну частину, оскільки саме в ній суд робить свої висновки, спростувати які й має апелянт у своїй скарзі. Для таких випадків є правило, яке встановлює, що особа, яка не була присутня при проголошенні рішення вправі подати апеляційну скаргу протягом 10 днів з дня отримання його повного тексту. Тож на проголошення рішення апелянту краще відправити друга та від нього дізнатися, яке рішення ухвалив суд. А самому отримати це рішення тоді, коли буде виготовлений його повний текст, та подати апеляційну скаргу у 10-денний строк з дня його отримання (*Журнал колективу «Єфімов та партнери» «З любов'ю до права». – 2014. – вересень. – № 37).*

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Інформаційно-аналітичний центр FOREX CLUB в Україні

Огляд валютного ринку

Обзор валютного рынка в Украине за неделю с 8 по 12 сентября

Евро

Стоимость евро на международном рынке по итогам прошлой недели возросла на 0,08 % до уровня 1,2962. Объемы торгов по паре в течение недели были небольшими, и значительного оптимизма покупателей не наблюдалось.

Курс продажи безналичного евро в Украине за прошлую неделю возрос на 5,2 % до 18,09 грн, наличного – на 2,7 % до 18,8 грн.

Средний курс продажи наличного евро в Украине

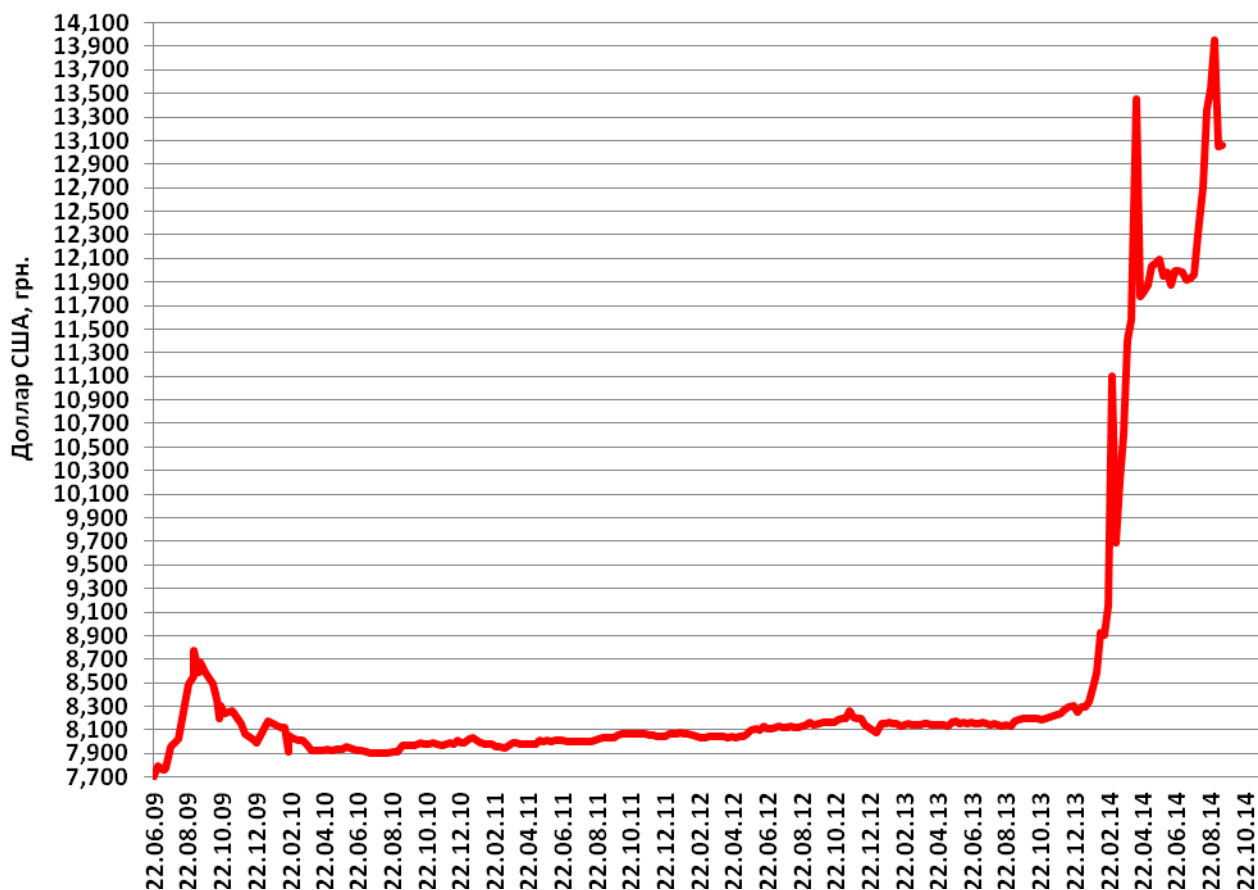
Давление на пару EUR/USD на международном рынке на текущей неделе может оказывать предстоящая публикация данных от института ZEW Германии по индикатору экономических ожиданий. Также нельзя упускать из внимания тот факт, что европейская экономика продолжает демонстрировать признаки своей слабости, и есть шансы на то, что в III квартале темпы роста будут только ухудшаться. По прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, евро на международном рынке на неделе может торговаться в диапазоне 1,2780–1,3050. Средний курс продажи наличного евро в этом случае, при стабильном курсе

доллара США, может составить 18,06–18,44 грн.

Доллар США

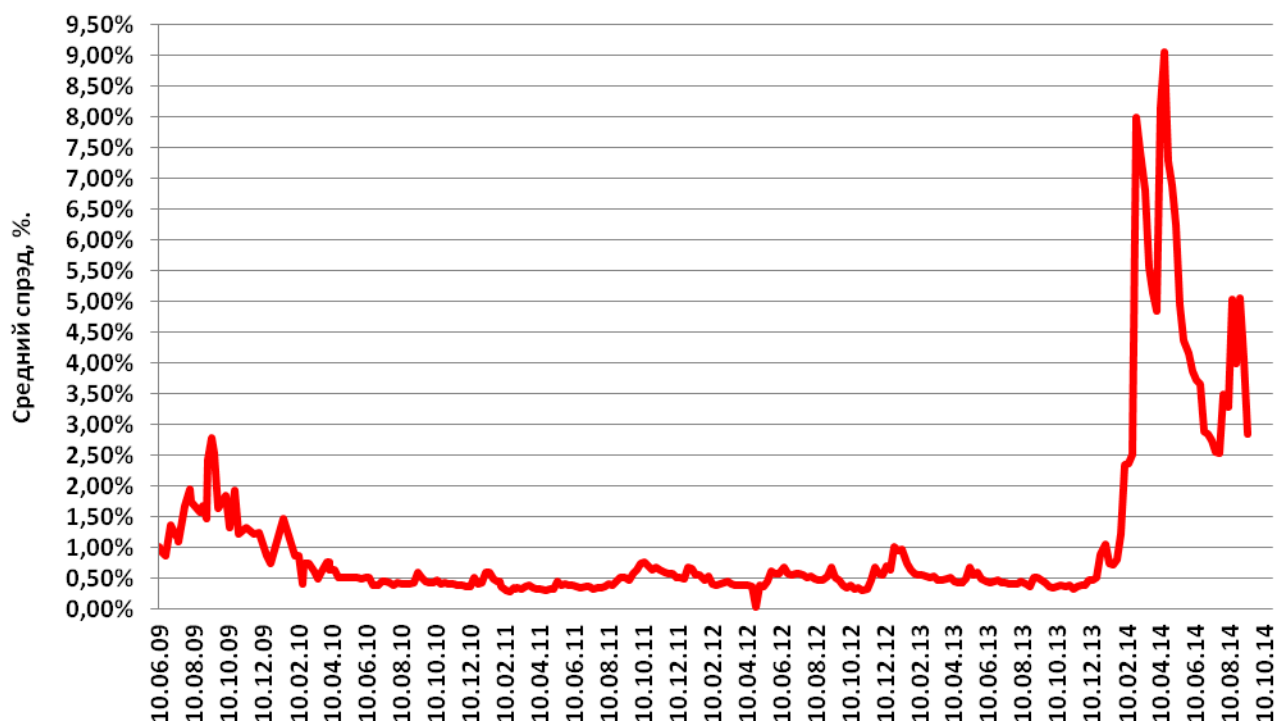
Курс продажи безналичного доллара в Украине по итогам прошлой недели повысился на 3,03 % до 13,6 грн, наличного – на 0,04 % до 13,06 грн. Средний дневной объем торгов долларами за этот период сократился на 11,7 % до 233,8 млн грн, что вызвано сохраняющейся нестабильностью курса доллара, а также приближающимися парламентскими выборами.

Средний курс продажи наличного доллара США в Украине

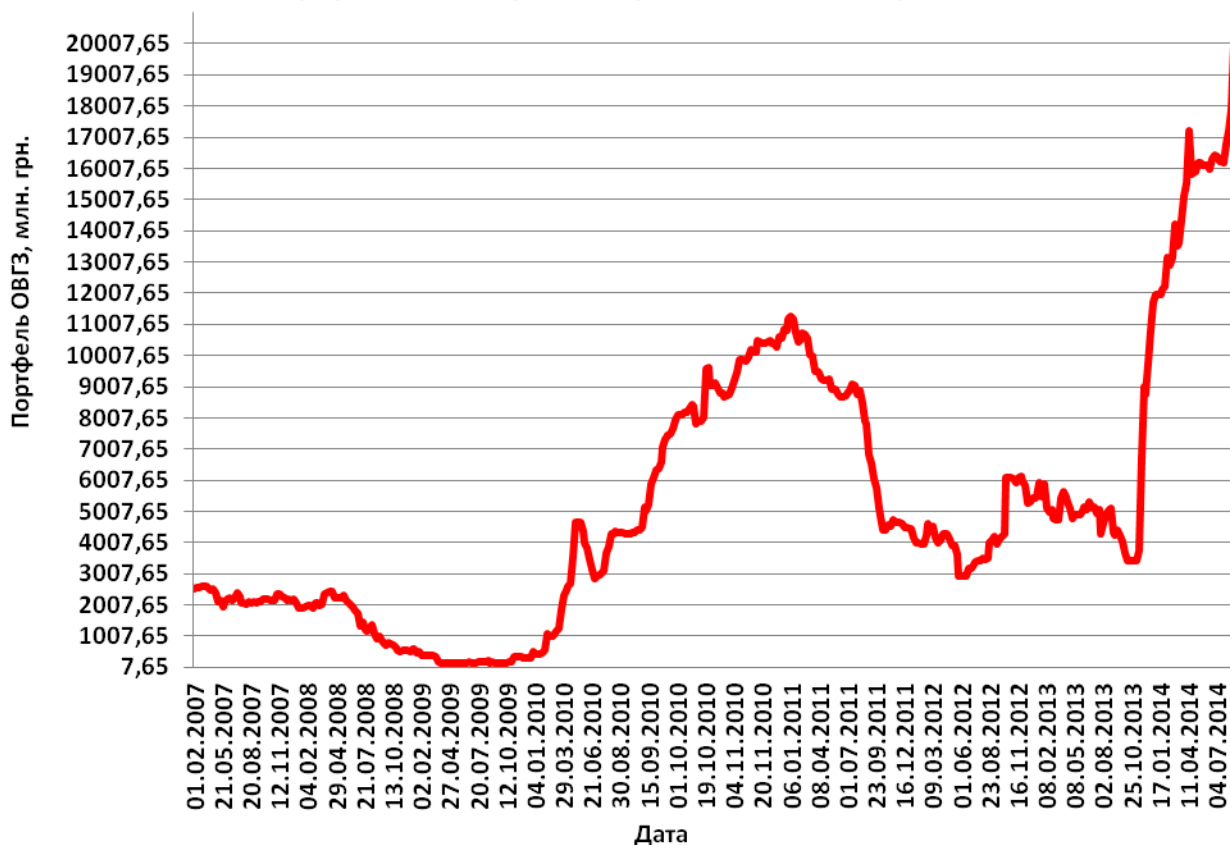
Средний спрэд по операциям с наличным долларом за неделю снизился на 1,24 % до 2,84 %, что вызвано отсутствием достаточного валютного предложения в обменных пунктах.

Средний спрэд по наличным операциям с долларом США

Объем ОВГЗ, которые принадлежат нерезидентам, за минувшую неделю возрос на 3,21 % до 19,568 млрд грн, что обусловлено продолжающейся девальвацией гривни, несмотря на стабилизационные меры со стороны НБУ, а также транш финансовой поддержки.

Портфель ОВГЗ Украины, принадлежащий нерезидентам

Курс доллара США на текущей неделе может продолжить колебаться в небольшом диапазоне, однако, вряд ли произойдет укрепление гривни. Умеренный оптимизм на валютном рынке может быть вызван решением ЕС продлить действия режима автономных торговых преференций для украинских экспортеров до конца 2015 г. Тем не менее, сохраняющаяся напряженность в восточной части страны не исключена из факторов риска для национальной валюты. По прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, средний курс продажи наличного доллара на неделе может находиться в диапазоне 12,8–13,3 грн.

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля за прошлую неделю повысился на 3,33 % до 0,372 грн, наличного – на 1,79 % до 0,37 грн. Динамика рубля в Украине обусловлена слабостью гривни, в то время как на международном рынке рубль достиг исторического минимума.

На текущей неделе российская валюта в Украине может подешеветь вслед за ее снижением по отношению к доллару США. Дополнительное давление на рубль в ближайшие дни будут оказывать санкции, введенные против России на фоне кризиса в Украине, а также намерение регулятора РФ не задействовать рыночный рычаг по стабилизации валютного курса. Средний курс продажи наличного рубля в этот период может колебаться в диапазоне 0,368–0,376 грн.

Интерес украинцев к иностранной валюте снижается

Спрос на иностранную валюту со стороны населения в сентябре может продолжить снижаться на фоне высокого курса продажи доллара США и широкого спреда, считает **М. Сальникова, эксперт информационно-аналитического центра.**

Сдерживать население от покупок иностранной валюты в первую очередь будет несоответствие инфляционной и девальвационной динамики в стране с заработными платами. Так, инфляция с начала года повысилась на 12,9 %, девальвация составила 68 %, а среднемесячная заработная плата, по данным украинской государственной службы статистики, за январь – июль возросла всего на 7,2 %. Также причиной низкого спроса выступит высокий курс продажи иностранных валют и ограниченный объем предложения валюты в обменных пунктах.

«Несмотря на то что в начале месяца курс доллара США несколько стабилизировался, девальвационные настроения продолжают сохраняться высокими, что, в свою очередь, будет сдерживать население и от продажи валютных накоплений. Также неопределенности валютному рынку в этот период добавят приближающиеся парламентские выборы», – отмечает М. Сальникова.

Объем покупки населением валюты в августе снизился по сравнению с июлем на 13,3 % до 585,3 млн дол., продажи – на 17,8 % до 384 млн дол. Такая динамика была обусловлена девальвацией гривни и широким спредом по иностранным валютам. Однако ввиду неопределенности с дальнейшей динамикой курса доллара США из-за ряда политических факторов население не торопилось переводить иностранную валюту в гривню и предпочитало обходиться сбережениями в национальной валюте.

Моніторинг економічного законодавства

Підготовлено компанією
«СФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудитори · податкові консультанти»

Головні зміни

Постанова НБУ від 28.08.2014 р. № 534

29.08.2014 р. набрала чинності постанова НБУ № 534, якою було внесено зміни до іншої постанови НБУ від 20.08.2014 р. № 515 «Про врегулювання ситуації на валютному ринку України».

Невтішною новиною стало те, що оскільки було запроваджено обов'язковий продаж на міжбанківському валютному ринку України надходжень в іноземній валюті з-за кордону в розмірі 100 %, уповноважені банки не можуть знімати з контролю експортні операції клієнтів на підставі документів про припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних

вимог. Надходження в іноземній валюті за експортними операціями клієнтів банку мають бути продані в повному обсязі згідно з порядком, визначеним у п. 2 постанови НБУ № 515.

Також постановою було заборонено уповноваженим банкам надавати кредити в іноземній валюті юридичним особам, фізичним особам-підприємцям та постійним представництвам юридичних осіб-нерезидентів з метою використання цієї іноземної валюти на внутрішньому ринку.

Лист Міноборони від 21.08.2014 р. № 322/2/7142

Документом, який підтверджує призов та проходження військової служби військовослужбовцями в особливий період, а також підтверджує призов під час мобілізації резервістів та військовозобов'язаних, є військовий квиток, в якому у відповідних розділах проставляються службові відмітки.

Також документами, підтверджуючими призов військовозобов'язаних на військову службу під час мобілізації, можуть бути довідка про призов військовозобов'язаного на військову службу, видана військкоматом або військовою частиною, а для резервістів – виписка з наказу або довідка про зарахування до списків військової частини, які видаються військовою частиною.

Зазначені документи можуть видаватися сім'ям військовозобов'язаних та резервістів для пред'явлення їх за місцем вимоги.

Початком військової служби військовозобов'язаних є день призову на військову службу в районному військкоматі, а для резервістів – день зарахування до списків особового складу військової частини, про що робиться відповідний запис у військовому квитку.

Закінченням військової служби є день виключення військовослужбовців зі списків особового складу військової частини, про що також робиться відповідний запис у військовий квиток.

Закінчення особливого періоду в Україні здійснюється за Указом Президента України.

Постанова Правління НБУ від 20.08.2014 р. № 515

Надходження в іноземній валюті на користь юросіб, фізосіб-підприємців, іноземних представництв (крім офіційних представництв) на банківські рахунки підлягають обов'язковому продажу в розмірі 100 %.

Крім того, Нацбанк залишив скорочені строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів – до 90 календарних днів.

Також регулятор визначив перелік надходжень, які не підлягають обов'язковому продажу. До них віднесені надходження на користь держави або під державні гарантії; за кредитами, позиками, залученими відповідно до міжнародних договорів України; на користь резидентів-посередників за договорами комісії, доручення.

Постанова діє з 21.08.2014 р. по 21.11.2014 р.

Закон України від 14.08.2014 р. № 1644-VII

12.09.2014 р. набрав чинності Закон № 1644-VII.

Згідно з цим Законом Рада національної безпеки і оборони України отримала можливість блокувати активи, обмежувати торговельні операції, повністю або частково припиняти транзит ресурсів, польоти і перевезення по території України, запобігати виведенню капіталів, призупиняти виконання економічних та фінансових зобов'язань, анулювати ліцензії.

Крім того, передбачена можливість накладення заборон чи обмежень на вхід морських суден в територіальні води або порти України і повітряних суден у повітряний простір України, а також посадки на території України, припинення дії торговельних угод, спільних проектів і промислових програм у певних сферах, зокрема, у сфері безпеки та оборони тощо.

Санкції можуть також застосовуватися у сфері науки, культури, спорту, візовому режимі.

Конкретні пропозиції щодо застосування санкцій буде розглядати Рада національної безпеки і оборони України за поданням Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, Національного банку, Служби безпеки України.

Податки і збори

Податок на додану вартість

Постанова КМУ від 03.09.2014 р. № 410

КМУ цією постановою затвердив новий Перелік медичних виробів, операції з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України яких підлягають обкладенню ПДВ за ставкою 7 %.

Аналіз цього Переліку показує, що у КМУ вирішили відійти від спроб регламентувати застосування ставки 7 % загальними ознаками медичних виробів.

Замість цього КМУ повернувся до конкретного переліку медичних виробів з кодами по УКТ ЗЕД, як це було до 01.07.2014 р.

Лист ДФСУ від 19.08.2014 р. № 2316/7/99-99-19-03-02-17

З дати вступу в силу Постанови КМУ № 216 «Про затвердження переліку медичних виробів, операції з поставки на митній території України та ввезення на митну територію України яких підлягають обкладенню податком на додану вартість за ставкою 7 відсотків» – 2 липня 2014 р. – при здійсненні митного оформлення медичних виробів, які ввозяться на митну територію України та на які є свідоцтво про їх державну реєстрацію, ПДВ нараховується за ставкою 7 %. При цьому відсутність декларації про відповідність та/або заяви про медичні вироби особливого призначення за наявності чинного свідоцтва про державну реєстрацію медичних виробів не може бути підставою для відмови в застосуванні ставки ПДВ у розмірі 7 %.

Лист ДФСУ від 30.07.2014 р. № 654/6/99-99-19-03-02-15

ДФСУ в цьому листі розглянула питання щодо включення до складу

податкового кредиту сум ПДВ, сплачених постачальникам, що зареєстровані в АР Крим та м. Севастополь.

Розглядаючи вказане питання, ДФСУ повідомила, що у разі відмови продавця товарів/послуг надати податкову накладну або в разі порушення ним порядку її заповнення та/або порядку реєстрації в ЄРПН покупець таких товарів/послуг має право додати до податкової декларації за звітний податковий період заяву із скаргою на такого постачальника, яка є підставою для включення сум ПДВ до складу податкового кредиту.

Прес-центр ДФСУ від 26.08.2014 р.

Фізичні особи-підприємці, незалежно від того, на якій системі оподаткування перебувають, не сплачують за себе військовий збір з доходів, отриманих у межах їх підприємницької діяльності.

Лист НБУ від 22.08.2014 р. № 12-111/46867

НБУ повідомив, що оскільки ПДФО сплачується в гривні, банк має перерахувати суму податку, утриманого з нарахованих відсотків в іноземній валюті, у гривні. Під час нарахування доходів в іноземній валюті такі доходи перераховуються в гривні за курсом Нацбанку, що діє на момент нарахування таких доходів.

Під час утримання ПДФО із суми нарахованих в іноземній валюті процентів банк здійснює операцію з купівлі іноземної валюти за гривню за курсом Нацбанку. Відповідно, у цьому разі банк виступатиме покупцем іноземної валюти та сплачуватиме пенсійний збір.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

Постанова КМУ від 27.08.2014 р. № 378

Уряд визначився з питанням санаторно-курортного лікування осіб, які переселилися з АР Крим та зони АТО до інших регіонів України.

Відповідні зміни стосуються виключно пільгових категорій переселенців (інвалідів, ветеранів війни та осіб, постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи, у тому числі дітей).

Зокрема, згідно зі змінами, зазначеним категоріям переселенців для отримання санаторно-курортних путівок достатньо лише шляхом подання відповідної заяви стати на облік у структурному підрозділі з питань соціального захисту населення за своїм фактичним місцем проживання.

Водночас для переселенців-чорнобильців скасовано обов'язок разом із заявою подавати довідку, видану за місцем реєстрації, про те, що вони не перебувають на обліку для забезпечення в наступному році санаторно-курортною путівкою.

Лист Мінсоцполітики від 11.08.2014 р. № 1146/13/84-14

Мінсоцполітики роз'яснило як обчислити середню зарплату, яка зберігається за працівником, мобілізованим у перший робочий день.

У такому випадку середню зарплату обчислюють шляхом ділення його

посадового окладу на число робочих днів місяця, у якому він мав стати до роботи.

Якщо ж працівник відпрацює хоча б два дні перед мобілізацією, то середню зарплату обчислюють виходячи із зарплати, нарахованої за ці два робочі дні.

Наказ Міноборони від 04.08.2014 р. № 498

Міноборони внесло зміни до Інструкції про умови виплати грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних та резервістів, затвердженої наказом Міноборони від 12.03.2007 р. № 80.

Передбачено, що військовозобов'язані, які на день призову на збори є безробітними, отримуватимуть грошове забезпечення за їх заявами про те, що вони на день призову не працюють. Раніше грошове забезпечення таким військовозобов'язаним надавали на підставі довідки зі служби зайнятості.

Також уточнено порядок компенсації підприємствам витрат на виплату середнього заробітку за час зборів. Так, підприємства подаватимуть рахунки до районного військкомату, у якому перебувають на обліку військовозобов'язані. Для оплати ці рахунки передаються до облвійськкомату. Також конкретизовано, що відшкодуванню підлягають усі витрати, пов'язані з виплатою середнього заробітку (у тому числі і ЄСВ).

Постанова ФСС на ВБ від 23.07.2014 р. № 12

З 01.09.2014 р. зросте мінімальний розмір допомоги з безробіття для осіб, страховий стаж яких протягом року, до надання їм статусу безробітних, становить не менше шести місяців.

Мінімальний розмір допомоги дорівнюватиме 80 % прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що становить 974,41 грн. На такому рівні його зафіксували до 31.12.2014 р.

Мінімальний розмір допомоги з безробіття для осіб, зазначених у ч. 2 ст. 22 ЗУ від 02.03.2000 р. № 1533-III «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», залишається незмінним – 544 грн.

Інші податки та податкові платежі

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

Особи, які відповідно до ПК мають статус податкових агентів, зобов'язані подавати у строки, встановлені ПК для податкового кварталу, податковий розрахунок суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, а також суми утриманого з них податку (далі – податковий розрахунок) до контролюючого органу за місцем свого розташування (пп. «б» п. 176.2 ПК).

На сьогодні Державна фіскальна служба України розробила проект форми податкового розрахунку, який передбачає відображення податковим агентом за звітний квартал загальної суми доходу, з якого утримано військовий збір, загальної суми утриманого збору, без відображення персоніфікованих даних

фізичних осіб-платників військового збору.

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

Відповідно до ч. 2 ст. 39 Закону № 2232, за громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігається місце роботи (посада), середній зарібок на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності.

Відповідно до Довідника ознак доходів, наведеним у додатку до Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку, затвердженого наказом Міндоходів від 21.01.2014 р. № 49, доходи у вигляді заріботної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту) (пп. 164.2.1 ПК), зазначаються за ознакою доходу «101».

Отже, середня заріботна плата, нарахована роботодавцем фізичній особі за час перебування на військовій службі під час часткової мобілізації, відображається в податковому розрахунку за формою 1ДФ за ознакою «101».

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

Збереження та нарахування середнього заріботку працівників на час виконання державних або громадських обов'язків є гарантійною виплатою, яка входить до складу додаткової заріботної плати, а отже, сума середнього заріботку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період є об'єктом оподаткування військовим збором на загальних підставах.

Роз'яснення ДФСУ від 26.08.2014 р.

Фізособи-підприємці, незалежно від того, на якій системі оподаткування вони перебувають не платять військовий збір з доходів, отриманих у рамках підприємницької діяльності.

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

Повідомлення прес-служби ДФСУ 28.08.2014

ДФСУ затверджено в новій редакції Методичні рекомендації щодо порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні та реалізації матеріалів перевірок платників податків.

Нововведенням є зміна порядку передачі слідчим підрозділам фінансових розслідувань матеріалів перевірок для прийняття рішень про початок досудового розслідування (ст. 214 КПК України).

Відтепер матеріали перевірок передаються протягом 10 робочих днів із дня прийняття ППР (або відповідних вимог та рішень про застосування штрафних

санкцій та нарахування пені – при проведенні перевірок ЄСВ). Причому у разі проведення адміністративного оскарження прийнятих рішень документація передається протягом 10 робочих днів із дня завершення процедури такого оскарження. Дата завершення адміністративного оскарження визначається відповідно до п. 56.17 ПКУ.

Проте, як зазначає ДФСУ, вказані положення не стосуються процедури судового оскарження.

У попередній редакції Методичних рекомендацій, яка діяла до 31.07.2014 р., матеріали перевірок слідчим підрозділам фінансових розслідувань передавалися незалежно від оскарження платником в адміністративному чи досудовому порядку зменшених до відшкодування сум ПДВ або нарахованих податкових зобов'язань.

Роз'яснення ДФСУ від 22.08.2014 р.

Відповідно до пп. 1.5 п. 16 прим. 1 підрозділу 10 розділу ХХ ПКУ особами, відповідальними за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) військового збору до бюджету, є особи, визначені у ст. 171 ПКУ, а саме:

- роботодавець – з доходів у вигляді заробітної плати, які він виплачує на користь платника податку;
- податковий агент – для оподатковуваних доходів із джерела їх походження в Україні;
- платник податку – для іноземних доходів та доходів, джерело виплати яких належить особам, звільненим від обов'язків нарахування, утримання або сплати (перерахування) податку до бюджету.

Запитання – відповідь на «ЗІР» від 21.08.2014 р.

Податківці розглянули питання стосовно затримки з відкриттям рахунків для сплати військового збору. Враховуючи те, що повноваження щодо відкриття та закриття рахунків поточного бюджетного періоду, а також відкриття рахунків наступного бюджетного періоду здійснюються Державною казначейською службою, ДФСУ рекомендує податковим агентам у разі затримки з відкриттям рахунків для сплати військового збору акумулювати суми коштів, призначені для сплати військового збору, з метою їх подальшого перерахування на відповідні рахунки.

ДФСУ запевняє, що у разі виконання зазначених дій податкові агенти не будуть притягуватись до відповідальності за порушення строків сплати військового збору.

Закон України від 12.08.2014 р. № 1638-VII

04.09.2014 р. набрали чинності положення Закону № 1638-VII, який серед іншого вносить зміни до Закону про державне регулювання виробництва та обігу спирту:

– скасовано видачу додатку до ліцензії, що містить перелік видів спиртів та алкогольних напоїв, які суб'єкт господарювання має право виробляти, та перелік знаків для товарів і послуг, які можуть використовуватися суб'єктом господарювання;

– у випадку зміни зразка марок акцизного податку вже закуплені марки

попереднього зразка застосовуються у виробництві алкогольних напоїв і тютюнових виробів до їх повного використання, а марковані такими марками алкогольні напої та тютюнові вироби перебувають в обігу до їх повної реалізації в межах строку придатності для споживання;

– у разі виявлення фактів незаконного імпорту та/або придбання паперу цигаркового, фільтрів, зберігання та/або використання обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, не внесеного до Єдиного реєстру обладнання, органи доходів і зборів не пізніше трьох робочих днів з дня виявлення таких фактів накладають арешт на такі товари і звертаються до суду для винесення рішення про їх конфіскацію та знищення.

Крім того, за порушення Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» штрафи зростають від двох до десяти разів.

Закон України від 21.07.2014 р. № 4313а

Цим Законом громадянам України, які проживають чи переселилися із зони АТО, скасовується пеня та штрафи (які були нараховані у період проведення антитерористичної операції), нараховані на основну суму заборгованості по кредитним зобов'язанням.

У період та на території проведення АТО: тимчасово припиняється проведення планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання (крім суб'єктів з високим ступенем ризику).

Закон також приписує дозвільним органам автоматично подовжувати дію документів дозвільного характеру суб'єктам господарювання в зоні АТО.

Крім того, Закон встановлює, що Торгово-промислова палата України та регіональні торгово-промислові палати за зверненнями суб'єктів господарювання, що діють у зоні АТО, зобов'язані надавати довідки щодо засвідчення (настання) форс-мажорних обставин.

Ліквідація та банкрутство

Постанова ВГСУ від 03.09.2014 р. № 904/8000/13

ВГСУ, відмовивши в переході до процедури санації за клопотанням комітету кредиторів, вказав, що хоча нова редакція Закону України «Про відновлення провадження у справі про банкрутство боржника або визнання його банкрутом» і відносить до компетенції комітету кредиторів прийняття рішення про звернення до господарського суду з клопотанням про відкриття процедури санації, проте, таке звернення не повинно мати для суду вирішального значення.

ВГСУ вважає, що таке звернення повинно бути здійснене від імені загальних зборів кредиторів, оскільки саме норми Закону України «Про відновлення провадження у справі про банкрутство боржника або визнання його банкрутом» зобов'язують загальні збори кредиторів до закінчення процедури розпорядження майном боржника прийняти рішення про подання до

господарського суду клопотання про введення процедури санації.

Постанова ВГСУ від 27.08.2014 р. № 7/78-Б

ВГСУ, підтримавши рішення судів попередніх інстанцій, визнав правомірним відмову останніх щодо розірвання мирової угоди, укладеної у процедурі банкрутства боржника, оскільки грошові вимоги кредитора, який ініціював її розірвання, становили менше однієї третини всіх вимог кредиторів.

Лист ДФСУ від 22.08.2014 р. № 2758/7/99-99-19-02-02-17

ДФСУ повідомило, що підприємство, що підпадає під дію п. 57.1ПКУ та розпочало процедуру ліквідації, припиняє сплачувати авансові внески у звітному місяці, у якому в установленому порядку органу Міндоходів подається ліквідаційний баланс. Нараховані таким платником авансові внески враховуються у зменшення задекларованих зобов'язань в останній декларації з податку на прибуток, що подається платником.

Додатково ДФС України зазначило, що за наявності переплати платник податків подає заяву на повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань у довільній формі, в якій зазначає напрям перерахування коштів (п. 43.4 ст. 43 ПК України).

Контролюючий орган у свою чергу не пізніше ніж за п'ять робочих днів до закінчення двадцятиденного строку з дня подання платником податків заяви готує висновок про повернення помилково та/або надміру сплачених грошових коштів. На підставі отриманого висновку орган, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, протягом п'яти робочих днів повертає платнику податків помилково та/або надміру сплачені грошові зобов'язання (п. 43.5 ст. 43 ПК України).

Наказ Мінмолодьспорту від 11.08.2014 р. № 2628

12.09.2014 р. набрав чинності порядок, яким затверджені положення з визначення організатора аукціону, аналогічні визначеному порядку з МОН України, лише державним органом, який повинен узгодити такого організатора проведення аукціону, виступає Мінмолодьспорту.

Наказ Міносвіти від 16.06.2014 р. № 717

09.09.2014 набрав чинності порядок, яким затверджені такі положення:

– замовником аукціону є керуючий санацією або ліквідатор, призначений у справі про банкрутство боржника господарським судом у порядку, встановленому Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»;

– організатор аукціону визначається замовником за погодженням з МОН України;

– з метою визначення кандидатур організаторів аукціону замовник не пізніше ніж за три місяці до дати проведення аукціону надсилає МОН України для розміщення на його офіційному веб-сайті та розміщує на офіційному веб-сайті боржника (за наявності) оголошення;

– у разі надходження двох і більше заяв кандидатур, замовник у

п'ятиденний строк від дати кінцевого терміну прийняття заяв на участь у конкурсі, визначеного в оголошенні, проводить конкурсний відбір та визначає переможця;

– якщо в строк по оголошенню не надійшло жодної заяви про виконання функцій організатора аукціону або жоден із заявників не відповідає вимогам, замовник повторно надсилає до МОН України для розміщення на його офіційному веб-сайті та розміщує на офіційному веб-сайті боржника (за наявності) оголошення про проведення повторного конкурсу;

– замовник після визначення кандидатури організатора аукціону, звертається до МОН України для її погодження;

– за результатом розгляду поданих замовником документів МОН України у п'ятиденний строк із дня їх надходження приймає рішення про: погодження кандидатури організатора аукціону; відхилення кандидатури організатора аукціону;

– у разі прийняття МОН України рішення про відхилення кандидатури організатора аукціону, замовник повторно проводить конкурсний відбір серед кандидатур, які подавали заяви та документи, що підтверджують їх відповідність встановленим вимогам, та звертається до МОН України для погодження кандидатури.

Облік та звітність

Роз'яснення ДФСУ від 12.08.2014 р.

Суб'єкти господарювання, які мають за межами України валютні цінності, зобов'язані декларувати їх щоквартально.

Декларація про валютні цінності подається у двох примірниках до контролюючого органу за місцезнаходженням суб'єкта підприємницької діяльності. Один примірник залишається в контролюючому органі для обліку й контролю, а на другому ставиться підпис відповідальної особи і штамп контролюючого органу, у який подана Декларація.

Другий примірник Декларації подається платником у територіальні управління Нацбанку за своїм місцезнаходженням. Територіальне управління Нацбанку видає довідку про проведення декларування, яка засвідчується підписом начальника (заступника начальника) територіального управління Нацбанку та відбитком печатки відповідного територіального управління.

Цю довідку суб'єкт підприємницької діяльності подає до контролюючого органу, куди раніше була подана Декларація, для засвідчення підписом начальника відповідного контролюючого органу або його заступника та відбитком печатки.

Завірена та скріплена печатками територіального управління Нацбанку і контролюючого органу довідка є підставою для прийняття до митного оформлення експортно-імпортних вантажів, проведення суб'єктами підприємницької діяльності розрахунків за зовнішньоекономічними договорами через уповноважені банки України, а також здійснення інших видів зовнішньоекономічної діяльності.

Строк реєстрації довідки становить п'ять робочих днів.

Лист Держказначейства від 06.08.2014 р. № 17-13/743-18065

Марки (у тому числі надруковані на поштових конвертах і поштових картках) не є бланками суворої звітності, а грошовими документами, і їх аналітичний облік здійснюється в розрізі кодів бюджетної класифікації в порядку, визначеному для касових операцій. Вести типові форми первинного обліку бланків суворої звітності не потрібно.

Що стосується обліку поштових марок або маркованих конвертів, то він ведеться на субрахунку 331 «Грошові документи в національній валюті» рахунку 33 «Інші кошти», де узагальнюється інформація про наявність та рух грошових документів у національній валюті, що знаходяться в касі установи. Враховувати ж поштові марки або марковані конверти на позабалансовому рахунку 08 «Бланки документів суворої звітності» тепер немає необхідності.

Зед і митне регулювання, валюта та іноземні інвестиції

Роз'яснення ДФСУ від 04.09.2014 р.

Київські податківці нагадали, що для використання преференційного торгового режиму з Євросоюзом необхідно:

– отримати сертифікат походження EUR.1. Цей сертифікат видає Торгово-промислова палата України (ТПП) та її регіональні підрозділи. Євросоюз залишає також можливість використання умов експорту в рамках режиму GSP, який діє в даний час для України і для використання якого необхідно отримати сертифікат форми А, який також видається ТПП;

– ознайомитися з правилами походження товарів з Регламенту Європейської комісії № 2454/93. Інформація про отримання сертифіката EUR.1 та умови торгівлі розміщені на сайті ТПП.

Крім того, діє онлайн-сервіс ЄС «Служба підтримки експорту» за адресою: www.exporthelp.europa.eu. Сервіс створений Єврокомісією для того, щоб надавати безкоштовний доступ до інформації щодо умов експорту до країн ЄС.

Лист НБУ від 04.09.2014 р. № 29-209/49334

Зняття готівки з поточних (у тому числі карткових) і депозитних рахунків з використанням електронних платіжних засобів здійснюється виключно в гривнях за курсом покупки безготівкової іноземної валюти за гривню уповноваженого банку на момент здійснення операції (без подання відповідної заяви клієнтом).

Згідно з вимогами постанови Нацбанку № 540 іноземна валюта, переказана з-за кордону на користь фізособи-резидента і нерезидента для виплати готівкою без відкриття рахунку, виплачується одержувачу виключно в гривнях.

Закон України від 01.09.2014 р. № 4556а-1

Відповідно до Закону звільняються від оподаткування ПДВ операції з імпорту в Україну продукції оборонного призначення, визначеної такою

відповідно до п. 9 ст. 1 Закону України «Про державне оборонне замовлення», під час проведення АТО, дії надзвичайного або воєнного стану, за такими товарними позиціями:

- 3601 - 3603 (ударні капсулі, детонатори, ракети освітлювальні);
- 8710 (танки і бронемашини з озброєнням або без озброєння та їх частини);
- включені до груп 90 «Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні, медичні або хірургічні; їх частини та приладдя» (тільки для телескопічних прицілів або інших оптичних пристроїв для зброї, якщо вони не поставлені разом із зброєю, для якого вони призначені);
- включені до Групи 93 «Зброя та боєприпаси; їх частини та приладдя», крім зазначених у товарних позиціях 9303 - 9304, 9305 (призначені тільки для виробів товарних позицій 9303 - 9304), 96909 та 9307.

Законом також визначено особливі умови ввезення зазначеної продукції оборонного призначення.

Постанова КМУ від 15.08.2014 р. № 347

На період проведення АТО пропуск через митний кордон України, декларування та митне оформлення гуманітарного товару, який надається Міжнародним комітетом Червоного Хреста, Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Організацією Північноатлантичного договору (НАТО), ООН, здійснюється за місцем перетину митного кордону України шляхом подання товаросупровідних документів без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

При цьому деякі положення Порядку митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги не застосовуються. Зокрема, гуманітарний вантаж не проходить санітарний, ветеринарний, фітосанітарний, радіологічний та екологічний контроль.

Галузі і сфери діяльності

Транспортні та експедиторські послуги

Наказ Мінінфраструктури від 24.07.2014 р. № 340

Мінінфраструктури цим наказом внесло зміни до Інструкції з використання контрольних пристроїв (тахографів) на автомобільному транспорті, якими, зокрема, скасовано норму, якою передбачалося, що перевірка цифрових контрольних пристроїв (тахографів) здійснюється один раз на шість років, аналогових контрольних пристроїв (тахографів) – один раз на чотири роки.

Фінансові послуги

Постанова НБУ від 09.09.2014 р. № 557

Вказаною Постановою НБУ виключив п. 5 з Постанови Правління НБУ від

20.09.2014 р. № 515, чим скасував існуючу заборону на надання кредитів в іновалюті юридичним і фізичним особам-підприємцям та постійним представництвам юросіб-нерезидентів з метою використання цієї валюти на внутрішньому ринку.

Також НБУ скасував вимогу про надання банками кредитів клієнтам виключно для оплати їх зовнішньоекономічних зобов'язань.

Постанова НБУ від 15.08.2014 р. № 494

Нацбанк застосовує заходи впливу за здійснення ризикової діяльності, яка загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, або в разі застосування іноземних санкцій.

Факт здійснення ризикової діяльності встановлює Правління НБУ або комісія Нацбанку.

Визначено поняття «системні порушення», «одноразові грубі порушення» і «систематичні порушення» законодавства у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів.

Системними є виявлені в діяльності банку і більшості його підрозділів, що підлягають виїзній перевірці, порушення однієї і тієї самої норми ст. 64 Закону «Про банки і банківську діяльність», ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», за які до банку більше трьох разів протягом року (до виявлення перевіркою порушення) застосовувалися заходи впливу або санкції.

Одноразовим грубим порушенням, що створює загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів, є порушення зазначених законів, що призвело до вчинення або пов'язане із вчиненням з використанням банку злочину (легалізація доходів та фінансування тероризму), за яке власник істотної участі, контролер, керівник банку був засуджений на підставі обвинувального вироку суду.

Систематичними є порушення однієї і тієї самої норми зазначених законів, за які до банку більше чотирьох разів протягом року (до виявлення порушень перевіркою або за результатами дистанційного нагляду) застосовувалися заходи впливу або санкції.

Об'єкти правовідносин

Земля

Наказ Мініюсту та Мінагропроду від 05.08.2014 р. № 1283/5/291

Наказом змінено порядок обміну інформацією між органами державної реєстрації прав на землю та органом, що здійснює ведення Державного земельного кадастру. Здебільшого змінами уточнюються процедурні моменти обміну такою інформацією.

Крім того, викладено в новій редакції структури даних інформаційних файлів про зареєстровані земельні ділянки та про зареєстровані речові права на земельні ділянки, а також структуру файла повідомлень про помилку обробки файла про зареєстровані земельні ділянки.

Наказ Мінбуду від 14.07.2014 р. № 197

Мінрегіонрозвитку прийнято з наданням чинності з 01.05.2015 р. Національний стандарт ДСТУ Б EN 15459:2014 Енергетична ефективність будівель. Процедура економічної оцінки енергетичних систем будівель (EN 15459:2007, IDT), розроблений Державним підприємством «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій».

Також доручено провести видавниче редагування Національного стандарту ДСТУ Б EN 15459:2014 відповідно до ДСТУ 1.2:2003 «Національна стандартизація. Правила розроблення національних нормативних документів» без зміни змісту положень та вимог стандарту.

Лист Міндоходів від 02.07.2014 р. № 11855/6/99-99- 17-02-15

Міндоходів роз'яснило, що орендна плата за сільськогосподарські земельні ділянки, які розташовані в Криму, вважається доходом із джерелом походження з України.

При цьому якщо податковий агент виплачує доходи нерезиденту, який надає в оренду нерухомість в АРК, то такі доходи оподатковуються податковим агентом під час їх виплати за їх рахунок.

Лист Міндоходів від 26.05.2014 р. № 9359/6/99-99-19-03-02-15

У листі зазначено, що сплата реорганізованими державними підприємствами земельного податку та отримання компенсації за понесені витрати зі сплати земельного податку не може розцінюватись як операція з постачання послуг для цілей оподаткування ПДВ.

Таким чином, кошти, які надійшли реорганізованому підприємству у вигляді компенсації з оплати земельного податку, до бази оподаткування не включаються та ПДВ не оподатковуються.

Нерухомість

Роз'яснення Держреєстру від 21.08.2014 р.

Держреєстр роз'яснює, що державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, внесення змін до записів Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, ведення реєстраційних та облікових справ, вчинення інших реєстраційних дій щодо нерухомого майна, яке розташоване в межах території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь, здійснюють органи державної реєстрації прав Херсонської та Запорізької областей відповідно до законодавства України у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Державною реєстраційною службою України було розроблено проект наказу Міністерства юстиції України, яким передбачено, що заяви про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно, розташоване в межах території Луганської та Донецької областей, можуть подаватися як до будь-якого органу державної реєстрації прав на території області, у межах якої розташоване нерухоме майно, так і до органів державної реєстрації прав

Харківської, Полтавської, Дніпропетровської, Запорізької, Житомирської, Сумської та Чернігівської областей.

Наказ Мін'юсту від 15.08.2014 р. № 1354/5

Мін'юст встановив, що заяви про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно, розташоване в межах територій Луганської та Донецької областей, можуть подаватися як до будь-якого органу державної реєстрації прав на території області, у межах якої розташоване нерухоме майно, так і до органів державної реєстрації прав Харківської, Полтавської, Дніпропетровської, Запорізької, Житомирської, Сумської та Чернігівської областей.

У разі подання заяв про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно, розташоване в межах територій Луганської та Донецької областей, до органів державної реєстрації прав Харківської, Полтавської, Дніпропетровської, Запорізької, Житомирської, Сумської та Чернігівської областей державні реєстратори речових прав на нерухоме майно таких органів проводять державну реєстрацію прав відповідно до Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженого постановою КМУ від 17.10.2013 р. № 868.

Постанова КМУ від 13.08.2014 р. № 337

Порядок державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затверджений постановою КМУ від 17.10.2013 р. № 868, доповнений такими положеннями.

У разі проведення державної реєстрації права власності з видачею свідоцтва на індивідуальні (садибні) житлові будинки, садові, дачні будинки, господарські (присадибні) будівлі і споруди, прибудови до них, що розташовані на території сільських рад та закінчені будівництвом до 5 серпня 1992 р., заінтересованою особою може бути особа, за якою закріплені особові рахунки в погосподарських книгах відповідних сільських рад.

Для проведення державної реєстрації прав з видачею свідоцтва на індивідуальні (садибні) житлові будинки, садові, дачні будинки, господарські (присадибні) будівлі і споруди, прибудови до них, що розташовані на території сільських рад та закінчені будівництвом до 5 серпня 1992 р., заявник подає, зокрема, документ, що підтверджує виникнення, перехід та припинення речових прав на земельну ділянку.

Наказ Мінфіну від 01.07.2014 р. № 735

Відповідно до п. 46.5 ст. 46 глави 2 розділу II, ст. 265 розділу XII ПКУ та пп. 64 п. 4 Положення про Міністерство фінансів України, затвердженого Указом Президента України від 08.04.2011 р. № 446, Міністерство фінансів України затвердило нову форму Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Визнано таким, що втратив чинність, наказ Міністерства доходів і зборів України від 05.12.2013 р. № 766 «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23.01.2014 р. за № 138/24915.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *¹

Блог на сайті «day.kiev.ua»

Про автора: С. Грабовский

Двенадцать вопросов Президенту Украины

Последние шаги главы Украинского государства с целью нормализации ситуации на Донбассе и реализации «мирного плана Порошенко» неоднозначно встречены экспертной средой как в Украине, так и за ее пределами. Одна часть экспертов одобряет эти шаги, считая их едва ли не единственным вариантом прекращения военных действий и достижения понимания с населением региона, другие, наоборот, считают, что речь идет о фактической капитуляции Украины перед Путиным.

В связи с этим как избиратель, который, во имя сохранения целостности Украины и обеспечения ее демократического развития, голосовал за Петра Порошенко, как эксперт-аналитик и как автор «Дня» с его первых номеров, хочу задать ряд вопросов главе Украинского государства, ответы на которые, убежден, необходимы далеко не только мне – как избирателю, гражданину и эксперту.

1. В президентском выступлении во время саммита НАТО, в частности, сказано: «Мы готовы обеспечить значительные шаги, которые будут включать децентрализацию власти, особый статус отдельных регионов Донецкой и Луганской областей относительно их экономической свободы, гарантии свободного использования любых языков на этой территории, а также культурных традиций». Означают ли эти тезисы, что «ДНР» и «ЛНР» в будущем будут иметь реальную государственную автономию, легальную возможность членства в Таможенном союзе и будут и дальше сохранять традиции тоталитарной политической и криминально– советской культуры?

2. Под подписанным в Минске протоколом «об общих шагах, направленных на имплементацию Мирного плана Президента Украины Петра Порошенко и инициатив президента России Владимира Путина» стоят пять подписей, в том числе Александра Захарченко и Игоря Плотницкого, что означает признание де-факто официальным Киевом в лице Л.Кучмы «ЛНР» и «ДНР» как равноправных субъектов переговоров. Как понять это признание, иначе как подтверждение начала легитимации террористических группировок?

3. «Децентрализация власти (путем избрания исполкомов, защита русского языка – проект изменений в Конституцию)». Это положение из «мирного плана Порошенко», каким оно опубликовано в СМИ. Какой конкретно статус русского языка обещан сепаратистам, да еще и с закреплением в Конституции, и понимает ли президент, что конституционная «защита русского языка» означает закрепление Украины в составе «Русского мира» со всеми вытекающими отсюда последствиями, в том числе и относительно «защиты

¹ Збережено стиль і граматику оригіналу

соотечественников»)?

4. Другое положение из «мирного плана» – «создание в структуре МВД подразделений для осуществления общего патрулирования». С кем это, интересно, собираются «совместно патрулировать» Донбасс подразделения МВД Украины?

5. «Осуществить децентрализацию власти, в том числе путем принятия Закона Украины «О временном порядке местного самоуправления в отдельных районах Донецкой и Луганской областей» (Закон об особом статусе). Обеспечить проведение досрочных местных выборов в соответствии с Законом Украины «О временном порядке местного самоуправления в отдельных районах Донецкой и Луганской областей» (Закон об особом статусе). Принять закон о недопущении преследования и наказании лиц в связи с событиями, произошедшими в отдельных районах Донецкой и Луганской областей Украины», – записано в протоколе. Понимает ли президент, что при действующих обстоятельствах это опять же означает легитимизацию руководства террористических групп в качестве избранных руководителей самоуправления и легализацию некоего квазигосударственного нео-Приднестровья на территории Украины?

6. Украинские патриоты на оккупированной россиянами и их сателлитами территории собираются вести партизанскую борьбу. Собственно, есть сообщение о том, что такие действия уже начались. Противоречат ли подобные действия Минским договоренностям и будет ли отдан приказ СБУ и МВД для соблюдения договоренностей действовать против этих патриотов в сотрудничестве с ФСБ или самостоятельно?

7. В СМИ опубликовано сообщение о продаже Министерством обороны Украины огромного количества оружия, и далеко не только легкого стрелкового, как на внутреннем, так и на внешнем рынках на протяжении 2014 года. Это происходило в то время, как в соединениях ВСУ и частях Нацгвардии, в добровольческих батальонах не хватает оружия. Речь не просто о саботаже или коррупции, но и о том, что часть этого оружия могла попасть в руки террористов. Правда ли это и будет ли кто-то наказан за подобную деятельность?

8. Когда стало известно о проведении военного парада 24 августа, часть экспертной среды резко выступила против этого. Мотивация этой негации была комплексной: отвлечение сил и ресурсов на показуху, потеря вследствие этого темпов наступления на террористов, неотправка подкрепления и тяжелой техники частям, штурмовавшим Шахтерск и Иловайск, резкое уменьшение поступления добровольных пожертвований на счет армии, раскол патриотической среды на почве отношения к параду. Несмотря на предупреждения экспертов, парад в запланированном объеме был проведен, «отдыхом» генералов после него в ночь с 24 на 25 июня воспользовались россияне и начали свое вторжение. Уволены ли с должностей те персонажи, которые посоветовали Президенту «поднять дух армии» этим парадом?

9. Известно, что в конце августа руководитель Совета национальной безопасности Польши Станислав Кожей заявлял, что польская власть может продать украинцам необходимое вооружение для борьбы с террористами, если

власть Украины попросит об этом. Во время саммита НАТО президент Польши Бронислав Коморовский рассказал о своей беседе с Петром Порошенко, где речь шла о польской помощи в модернизации армии после наступления перемирия, но при этом глава Украинского государства даже не задал вопрос о поставке польского оружия. Что это значит – что Украине не нужны, скажем, современные танки, способные противостоять российским Т-90 и Т-72Б, ведь собственных новых или модернизируемых танков очевидно – по различным причинам, которые, кстати, заслуживают пристального президентского внимания, – недостаточно?

10. В США, Италии, Норвегии и Польше опровергли информацию о том, что они якобы намерены предоставлять вооружение Украине, о чем после саммита НАТО заявил советник президента Украины и лидер Блока Петра Порошенко Юрий Луценко. Как оценивает Президент эту, мягко говоря, в любом случае абсурдную ситуацию, которая дискредитирует Украину и его самого?

11. После почти двухчасовой беседы 26 августа тет-а-тет в Минске с Путиным эксперты отметили заметное изменение взглядов Президента Украины на методы достижения мирного урегулирования на Донбассе. Не стал ли тем инструментом, с помощью которого подполковник КГБ Путин В.В. повлиял на позицию Президента Украины, факт размещения в России и Крыму двух предприятий, стратегическим инвестором которых, по сообщениям СМИ, выступает Петр Порошенко: кондитерской фабрики ROSHEN в Липецке и корабельного завода «Севморзавод» в Севастополе (на последнем, кстати, размещен заказ Министерства обороны России на сумму около 140 млн долларов)? Или трансформация упомянутых взглядов связана совсем с другими причинами, чем аргументы подполковника Путина?

12. Известно, что политтехнологи Банковой порекомендовали Президенту перед парламентскими выборами взять курс на создание имиджа «Порошенко-миротворца». Известны ли пану Президенту слова, сказанные в 1938 году после подписания Мюнхенского соглашения миротворцу Чемберлену («Я вам привез мир для следующих поколений!») депутатом Палаты общин Уинстоном Черчиллем: «Между войной и позором вы выбрали позор, поэтому в итоге получите и войну, и позор»? (<http://www.day.kiev.ua/ru/blog/politika/12-voprosov-prezidentu-ukrainy>). – 2014. – 8.09).

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: О. Ефимчук

Оцифровка книг библиотеками законна.

Правда, к сожалению, пока только в Европейском Союзе.

11 сентября 2014 года Европейский суд справедливости своим решением утвердил легитимность оцифровывания библиотеками печатных произведений, которые находятся в их фондах, без получения разрешения автора.

Дело рассматривалось в рамках интерпретации Директивы 2001/29/ЕС о гармонизации некоторых аспектов авторского и смежного права в

інформаційному обществі.

Спор виник між видавцями і бібліотекою, в якій обжалувалися дії останньої по переведенню друкованої книги в електронну форму і наданню доступу до неї читачам через спеціальні термінали в бібліотеці.

За думкою видавництва, такі дії допустимі тільки на основі ліцензії.

Суд же роз'ясняючи положення вказаної вище Директиви, установив, що виробництво друкованих книг шляхом надання їм цифрової форми знаходиться в межах законних випадків обмеження авторських прав.

В частині, мова йде про використання творів громадськими бібліотеками, навчальними закладами, музеями і архівами без прямої або непрямой комерційної вигоди.

Суд прийшов до висновку, що в такому випадку досягається баланс між правами і інтересами автора, з однієї сторони, а з іншої сторони, правами і інтересами користувачів захищених об'єктів, які хочуть зробити їх доступними для інших, в дослідницьких або освітніх цілях.

При цьому суд звертає увагу, що така оцифровка буде вважатися легітимною, якщо здійснюється в окремих випадках, а не в відношенні всіх фондів.

Суд також установив, що хоча виробництво само по собі і не тягне за собою фінансових зобов'язань по виплаті автору винагороди, при цьому доведення оцифрованих творів до відома третіх осіб, породжує зобов'язання по виплаті «адекватного» винагороди.

Законне використання творів без згоди автора не охоплює друкування і запису їх на матеріальні носії.

Що стосується України, законодавство поки дозволяє тільки репродуковувати друковані книги бібліотеками без узгодження з автором. Таке використання виключає можливість переведення їх в електронну (в т.ч. цифрову) форму.

Очевидно, що в світлі адаптації нашого законодавства і практики до стандартів, які застосовуються в ЄС, актуальним буде і питання оцифровки друкованих творів (<http://jurblog.com.ua/2014/09/otsifrovka-knig-bibliotekami-zakonna>). – 2014. – 15.09).

Блог на сайті «makon.com.ua»

Про автора: Костянтин

Банально правильна річ

Вибори Верховної Ради відбудуться за законом, який свого часу було введено режимом Януковича для нівелювання інституту парламентаризму в Україні. У стратегічному плані цей закон був потрібний Путіну задля позбавлення Верховної Ради можливості опиратися на імітацію референдуму, який би благословив «друге возз'єднання України з Росією». Такий референдум мав відбутися близько 2017 року. Обрана за назвою закон Рада у своєму складі

має обмаль депутатів, які здатні не те що на реалізацію, а навіть – на розуміння національних інтересів. Куплені і продані депутати, які багато разів зраджували свої партії і своїх виборців, придалися б і для того, щоб мовчки погодитися із «возз'єднанням» через квазі-референдум.

Януковичу цей закон був потрібний для поточного грабунку країни та пролонгації своєї влади, аж до передачі її у спадок. Про далекосяжні плани Путіна йому не говорили. Ці плани поламав Другий Майдан.

Чому нинішній президент не домогся зміни виборчого законодавства? Адже обрана за чинним законом Рада у вимірі людської якості буде не ліпшою за нинішню, але сьогодні на парламенті лежить конституційна відповідальність за формування уряду. Депутати отримали прямий вплив на міністрів та інших найвищих посадовців, які розпоряджаються практично усіма ресурсами країни. Корупціогенність парламенту зросла на порядок, а етична та фахова якість майбутніх парламентарів – навпаки.

У президента для зміни закону не вистачило голосів, а йому треба створити свою урядову більшість у майбутній Раді. Навіщо? Та й з кого? Більшість у ВР, яка достеменно не буде президентською, лишатиметься ситуативною і корумпованою, що швидко призведе до хронічної парламентської кризи та нових виборів. Це у кращому випадку. У гіршому – до нової революції. Невже у цьому політичний сенс дочасних виборів Верховної Ради?

Було б так, якби волевиявлення раптом би не отримало нового змісту. Річ про ініціювання одночасно з виборами референдуму щодо вступу України до НАТО. Усі нові члени ЄС після розпаду організації Варшавського Договору і СРСР вступали до ЄС, вступивши перед тим до НАТО, або одночасно до обох союзів. Жодного винятку. Таким винятком не буде і Україна. Шлях до ЄС лежить лише через НАТО.

Референдум є вищою формою представництва, коли в ухваленні рішення беруть участь усі громадяни. Так само, як проголошення незалежності було затверджене Референдумом 1 грудня 1991 року, так рішення щодо наміру вступити до НАТО має бути ухвалено усім народом. Кандидатам у депутати тепер доведеться чітко визначатися щодо цього – поставленого руба питання.

Війна повсякдень доводить, що за морально-вольовими якостями український солдат на сьогодні найкращий у Світі. Цього на жаль не можна сказати про його збройне та матеріально-технічне забезпечення. Для глобальної системи світової безпеки, яку тепер треба підіймати з руїн, що їх створила Росія, український солдат є необхідним. Як сказав Збігнєв Бжезінський: «Новий світовий порядок буде будуватися проти Росії, на руїнах Росії, за рахунок Росії». Без українського солдата це неможливо. Отже український солдат має бути інтегрований у нову систему світової безпеки. У цьому розумінні Україна є потрібною НАТО не менше, ніж НАТО необхідне для нас. Тому загальнонаціональний референдум щодо вступу у НАТО є політично правильною до банальності річчю (<http://makon.com.ua/banalno-pravylna-rich>). – 2014. – 8.09).

Блог на сайті «uainfo.org»

Блогосфера щодо законів Порошенка

16 вересня, у Верховній Раді України проголосовано два законопроекти, які стосуються вирішення конфлікту на Східній Україні. Це законопроекти про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей та про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей. Документи вніс глава держави Петро Порошенко.

Законопроекти були проголосовані у парламенті в таємному режимі.

Блогосфера і соціальні мережі відреагували на цю подію жваво і по-різному.

Вікторія Сюмар, кандидат в народні депутати від «Народного фронту»

В «мирному плані Порошенка», проголосованого Радою у вигляді двох законів, є пункти, які надзвичайно складно прийняти – і про місцеві вибори, як легалізацію лідерів ЛНР і ДНР, і про фінансування з бюджету України, і про «місцеву міліцію». Їх треба переглядати, по ним треба шукати компроміси, оскільки в такому вигляді вони створюють в Україні ворожу «зону замороженого конфлікту». А це – програш. Водночас, ухвалення цих законів дає час, який треба використати для посилення військових позицій, встановлення контролю над кордоном, відбудови інфраструктури зруйнованих територій. Час коштує багато. Але мир буде лише тоді, коли країна стане сильною. Це – завдання номер один.

Всім, хто є радикально проти, варто прямо зараз рушати на схід і ставати живим щитом проти російської армії, бо альтернатива одна – війна з російською регулярною армією.

Андрій Шевченко, народний депутат України.

У таємному режимі Порошенко та Турчинов протянули закони про особливий статус (277) і амністію (287).

Обидва закони про легалізацію ДНР і ЛНР протягли з порушенням процедури. Таємне голосування було незаконним.

Відчуття по законах гнусні. З ініціативи Президента і руками Ради Донбас зливають. Відчуття – майже як 16 січня.

Андрій Садовий, міський голова Львова

Як міський голова Львова роками виборюю збільшення повноважень для міст і сіл України. Якщо запровадять проект особливого статусу для Донбасу, ці повноваження ПЕРШИМИ отримають ті, хто винен в смерті тисяч українців. Під російськими прапорами, під захистом російських танків.

І як цей сигнал мають сприйняти українські міста і села під українськими прапорами, які знаходяться під бетонною плитою держaparату? Всі політики напередодні виборів говорили про права громад. А потім лише забирали ці права. І сині, і помаранчеві! Всі! В результаті стягнули всі повноваження країни на Печерськ. І лупляться тепер за право контролювати його.

Не вірю в наміри ділитись владою з громадами жодного зі старих політиків. Досвід їх роботи говорить про інше.

Олександр Доній, народний депутат України

16 січня – «диктаторські закони». 16 вересня – «закони Путіна». Символічний збіг дат. Бо і у січні, і у вересні влада вдалася до ганебних «відхилень від процедур». І тоді, і зараз основу складали регіонали(так, так, «таємне засідання» сьогодні було б неможливе, якби не 60 карток від Партії регіонів(з 265). Різниця – що тоді підтасовку «диктаторських законів» влаштувала влада Януковича, а нині – підтасовку з «законами Путіна» – наша рідна «пост майданівська влада». Яку ми з Вами привели на Майдані до влади. Ганебність законів чітко співпадає з ганебністю процедури їхнього прийняття. Янукович через свій інтелектуальний рівень просто не додумався до цієї ганебної процедури, яку сьогодні продемонструвала влада – «таємне засідання» з виключеним табло системи Рада. У тієї ганьби був символ-«лічильник» Олійник, а у цієї «відкритої» влади-закрите засідання і вимкнене табло Ради...

Соня Кошкіна, журналіст, шеф-редактор Lv.ua

по форме, это ничем не отличается от законов 16 января

НИЧЕМ НЕ ОТЛИЧАЕТСЯ

голосовать руками и выключать табло Рады – один и тот же репертуар.

вы помните, какие последствия имели законы 16 января? Они разделили Майдан на до и после. Они спровоцировали Грушевского. И первые смерти.

Да, сейчас другие обстоятельства. Совершенно другие.

Да, целесообразность военного времени многое списывает. И на многое – когда речь идет о сотнях, тысячах жизней – можно и нужно, да, нужно закрывать глаза.

Но все же Петр Алексеевич не выучил принципиального урока 16 января.

Нельзя ломать парламент через колено.

Нельзя!

Нельзя фальсифицировать голосования.

Недопустимо!

Это – за гранью.

Тот случай, когда благими намерениями выстлается дорога в ад.

Ах, голосов не было? Да, не было. А что Банковая сделала, чтоб они появились? Что, спрашивается? Кто-то говорил с депутатами? Пытался их убедить? Как коалицию развалить – так «Свободу» убедили, а тут право, зачем заморачиваться?

Нет, так такие дела не делаются. Мир нельзя обеспечить обманом. Так не бывает

Я поддерживаю суть. Но я категорически против формы. И, повторяю, я не просто убеждена – знаю наверняка, что, при должном подходе, голоса можно было найти. И сделать все по-человечески.

Дмитро Мурін, журналіст, громадський діяч

Про проект на три роки щодо Лугандону. Вибачте, я не бачу йому

альтернативи. За існуючої якості української держ і не держ машини, за наших ресурсів, за геополітичних раскладів нам нормальна війна зараз не по зубах.

Я за війну через три роки. Якщо ми можемо і здатні за три роки показати результат, може й воювати не доведеться.

Але проти масованого фінансування Лугандону. Тільки точкові проекти, під шаленим контролем і тільки там, де це дасть саме Україні стратегічний результат.

Якщо ви не згодні, будь ласка, разом з запереченнями давайте і альтернативний шлях. Будь-якого ступеню неадекватності, але щоб він був. І обов'язково з аргументами. Коменти з критикою, але без власних пропозицій я видалятиму.

UPD1. Альтернатива1. Ми оголошуємо землі, що не контролюємо станом на зараз окупованими, знімаємо з себе за них відповідальність, не фінансуємо, не виплачуємо виплат тим, хто там зараз перебуває.

Роман Шрайк, журналіст, блогер

16 января я написал что-то вроде: «вы так подробно обсуждаете эти законы, как будто их кто-то будет выполнять». набрал кучу лайков, но бессмысленное обсуждение бессмысленных законов продолжилось.

ситуация с донбасскими законами такая же – никто их выполнять не будет. ни украина, ни террористы. не устраивают они ни одну сторону.

и вообще – нет и не может быть никакого закона, который мог бы дать окончательный мир донбассу. ненависть слишком сильна. все уже умылись кровью, но жажда мести все еще сильнее жажды мира, поэтому вооруженное противостояние продолжится.

украинцы не хотят кормить обезьян с автоматами, сжигавших украинские флаги, пытавших и убивавших украинских патриотов.

(про)российские боевики не хотят жить в украине, их устроит только сомали, как бы они его ни называли.

у путина блицкриг не вышел, его придавили санкциями и дали возможность сохранить лицо, отсрочив снижение украинских пошлин для европейских товаров. и вроде как пытается отползти, даже «киевскую хунту» на зомбо-тв запретили. но даже если он выведет войска, то, как только во вновь вспыхнувшем конфликте наши снова начнут давить уебков, войска будут опять введены.

Поэтому эти законы можно рассматривать только как очередное ритуальное действие.

Естественное разрешение ситуации с лугандоном – это присвоение ему статусу временно оккупированной территории. по другому пазл сложиться не может.

Анатолій Гриценко, народний депутат України

Голосування за путінський проект «спеціального статусу», за наполяганням Порошенка і Турчинова, відбулося у закритому режимі. Безпрецедентно закритому, небаченому раніше режимі. Під час голосування табло було мертвим, ніхто з депутатів не міг бачити, хто і як голосує. Лише

наприкінці висвітилася цифра 277 – і Турчинов оголосив: закон прийнято. На всіх попередніх закритих засіданнях табло показувало хід голосування. Результати на сайті не оприлюднювалися, але депутати все бачили. Такого закритого голосування в парламенті не було. Ніколи. Янукович відпочиває...

Сергій Лещенко, журналіст, кандидат в народні депутати від Блоку Петра Порошенка

Опыт показывает, что нечестно проголосованные законы не живут долго. Общество их не принимает: так было весной 2004 года с парнокопытным голосованием за Конституцию (провален), так было с диктаторскими законами 16 января (отменены). Зачем власть повторяет ошибку, спрятав от общества результаты голосования за законы из «минского пакета»? Неидеальное, мягко говоря, содержание добились неприемлимой формой. Так с обществом себя вести нельзя.

Бачо Корчилава, грузинский журналист и блогер

Многие известные люди начали говорить и писать тезу о том что вы пристали к этому особому статусу, дайте Президенту возможность привести мир на нашу землю... Хорошая теза, поддерживаю, только половинчатая, и лживая... Почему, да потому что мира путем переговоров можно добиться только в результате желания двух сторон... Кто-то может из всех мне сказать обоснованно что Кремль хочет мира и не продолжит раскачивать ситуацию? Кто-то может сказать мне обоснованно что Путин не идет по своему плану, как хотел – федерализация страны? Можете честно и обоснованно сказать что она, эта самая федерализация не маячит уже у вас совсем рядом? Или будем дальше петь что Путин-х@ло, но это не меняет сущности проблемы. Ведь такие игры решаются не за день и не за два, а за годы... И давайте все честно посмотрим себе в душу и скажем, чья линия шаг за шагом вырисовывается? Наша, украинская?

И еще две детали, да я готов поддержать мирные планы, но сначала скажите какая ответственность если все провалится и какое наказание понесут виновные в провале... Хотя бы политическая ответственность должна же настать, если не умиротворим агрессора «хитроумным» планом, а окажется что это план был часть его игры? И второе я не за войну, потому что мало кто видел ее такой, какой видел я, более того я человек который пережил и поражение и позор, которым покрыли меня и моих братьев политики. Но я никогда не переставал бороться, хотя оправдание слабое. И если я говорю что «братья, не покройте и вы себя позором и поражением» – это не значит что я за войну... Просто позор и поражение всегда приносят новую войну...

Світлана Заліщук, громадський діяч

Якийсь фаталізм. 16 січня були диктаторські закони. Тепер 16 вересня – історична Ратифікація Угоди про Асоціацію.

Також закони Закон про особливий статус Донецької та Луганської областей та амністію.

Спосіб, у який парламент проголосував, – неприпустимий. Рішення дуже

важке, але саме тому має ухвалюватися в прозорий спосіб і має бути підтриманий усім демократичним табором. Інакше суспільство не прийме.

Олексій Заводюк, блогер

По поводу контрибуции Донбассу. Массово возопил Фейсбук о том, что нам надо будет содержать Донбасс.

Если посмотреть на ситуацию спокойно, то это не страшно

1. Мы сейчас и так содержим Донбасс, война стоит огромных денег
2. Мы теряем на войне в сотни раз больше, чем на контрибуциях
3. Мы останавливаем войну и перестаем терять людей
4. Выплату контрибуций мы можем остановить во любой момент, а войну нет
5. Воевать без армии и казны – самоубийство. Если есть возможность договориться о мире, значит надо договариваться. Если нет возможности договориться о мире, значит надо его купить.
6. Мы не можем сейчас победить Путина, значит продолжение войны не имеет смысла.

Мустафа Найем, журналіст, кандидат у депутати від Блоку Петра Порошенка

Принимать такие важные законы без открытого обсуждения, без разъяснения обществу и в такой форме – это дикость. И вдвойне это удручает в день исторической ратификации Соглашения об ассоциации с ЕС.

Галина Степанова

Сегодня великий кукловод Путин засунул шаловливую ручонку в куклу-марионетку лидера «ДНР» Пургина и его устами заявил: нашумевший законопроект Президента П.Порошенко «об особом статусе» отдельных районов Донбасса террористам (читай – Кремлю) даром не нужен. «Это законопроект для Украины. Для Донецкой народной республики законы создает наш собственный парламент», – заявила кукла с лицом Пургина.

Дмитро Гнап, журналіст

За эти два дня достаточно четко вырисовался план Петра Алексеевича на жизнь. И состоит он, по-моему, вот в чем. По сегодняшнему законопроект о статусе Лугандона, Порошенко сдает Путину ровно столько украинских интересов, чтобы самому не быть битым своими же гражданами на Майдане.

Вот это всё: финансирование этого Сомали из наших с вами денег, «народная» милиция боевиков, назначение судей и прокуроров, амнистия. Все это, вопреки выкрикам террористов – крутой куш для них и для Кремля. Потому что, сравнивая ситуацию с июлем, когда все считали дни до разгона этой мрази, нынешний статус, дарованный им Порошенко – успех несомненный.

И что главное, если эта шваль раньше за деньги должна была лезть под украинские пули, то теперь зашибать то же бабло они смогут ничего не делая. Мы им будем платить. Отрывая свои деньги от медицины в Житомире, образования в Одессе, строительства дорог в Днепре и прочего.

Что получает Порошенко от Путина в обмен на позорную дань и сдачу части территории?

Порошенко позволяют осуществить его мечту: спокойно провести выборы, переформатировать парламент под себя и в системе парламентско-президентской республики рулить страной. С этим можно было бы смириться, если бы концентрация власти нужна была Порошенко для свершения чего-то великого, решительного и исторического (<http://uainfo.org/blognews/396185-blogosfera-schodo-zakonv-poroshenka-pro-osobliviy.html>). – 2014. – 16.09).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Ю. Луценко, голова партії «Блок Петра Порошенка», радник Президента України

Інколи важливо читати тексти законів, а не заголовки сайтів

Правильна назва дуже важливого закону – «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей». Ані в назві, ані в змісті закону нема фрази про «особливий статус» цих районів, а тим більше Донбасу взагалі.

Закон стосується не всього Донбасу, а лише тих районів, які на даний момент контролюються бойовиками.

Цей закон не передбачає утримання тих територій за рахунок держбюджету. Нарешті ми побачимо, чи здатен Донецьк і Луганськ прогодувати себе.

Закон про амністію не поширюється на вбивць, терористів, гвалтівників і викрадачів людей. Амністія торкнеться лише тих, хто випустить усіх заручників, здасть зброю та військову техніку, звільнить приміщення органів державної влади та місцевого самоврядування, державних та приватних підприємств та установ.

Треба припинити крики «все пропало». Ми нічого не програли.

Який був план Путіна? Захопити Донецьк чи Луганськ? Звісно, ні!

План Путіна передбачав інспіроване його диверсантами повстання всієї Південно-Східної України, тріумфальний похід «повстанців» на Київ, повернення Януковича в президентське крісло, а України – в азійське ярмо.

Але генерали і політтехнологи Кремля виявилися кінченими ідіотами. Повстання провалилося, навпаки – російськомовні українці Одеси чи Дніпропетровська виявилися не меншими патріотами, ніж мешканці Галичини і Волині.

В Україні відродилася Армія. Озброєні сепаратисти разом з російськими найманцями були розбиті і оточені. Ні Янукович, ні його партія, ні його колоніальна політика не має жодної перспективи в Україні.

План Путіна отримав повну поразку. Щоб приховати це, він мусив піти на введення регулярних військ на Донбас. Тисячі вбитих російських військовослужбовців остаточно довели необхідність зупинити агресію. Звісно, Кремлю не потрібен цей клопот депресивного регіону. Він просто ганяє понти, щоб прикрити глобальну поразку імперського плану.

Вихід з авантюри Путін оформив мінським протоколом, який підписав посол Росії. Він оформив вивід російських військ в обмін на тимчасовий (до 3 років) особливий порядок самоврядування захоплених терористами територій. При цьому Україна відновлює контроль над кордоном і не має жодних зобов'язань у зовнішній політиці. Україна не зробила жодних поступок в питаннях своєї територіальної цілісності та державного устрою.

Чи є цьому альтернатива? Є – відновлення війни з російською армією, вуличні бої в мегаполісах і десятки тисяч убитих. Причому, абсолютно очевидно, що робити це доведеться без будь-якої підтримки з боку Заходу.

Всім, хто кличе до такого сценарію, я б рекомендував розгрузити пару камазів розірваних тіл наших солдат.

Не можна перетворювати війну в передвиборче гасло.

Я виступаю за мир. За мир з позиції сили. За мир, який дасть нам час модернізувати Армію і реформувати економіку. За мир, який у перспективі приведе нас у ЄС і поверне нам Крим (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/lucenko/54189ea181729>). – 2014. – 16.09).

Блог на сайті «sevnews.info»

Про автора: Я. Лемешенко, журналіст (Укрінформ)

Санкції без меж: український закон щодо Росії набрав чинності

Кожна дія породжує протидію. Зусилля Росії з роздмухування та прямої підтримки конфлікту на Сході України не залишилися непоміченими. Після оприлюднення вступив у дію Закон України про санкції щодо Росії, який дозволяє Києву вводити економічні санкції проти російських компаній і окремих громадян РФ, які підтримують і фінансують проросійських сепаратистів на Сході України.

Документ за змістом є безпрецедентним для українського законотворення. Він запроваджує правові інструменти, які дозволяють державі невідкладно реагувати на загрози національним інтересам і безпеці України. Це визначення включає в себе й ворожі дії, озброєний напад інших держав, завдання шкоди життю і здоров'ю населення, захоплення заручників, створення перешкод для стабільного економічного розвитку країни. Хто б ще півроку тому міг припускати, що всі ці жахливі слова стосуватимуться «реальної політики» колись близької Росії.

Уряд України вже підготував список зі 172 громадян РФ і представників інших країн, а також 65 російських компаній, на які можуть бути накладені санкції. Закон надає право застосовувати проти них «чутливі» засоби, включаючи блокування активів і майна, обмеження торговельних операцій, запобігання виведенню капіталів за межі України, зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань.

Окремо передбачено можливість обмеження, часткового або повного припинення транзиту ресурсів, польотів та перевезень територією України. Держава може анулювати або зупинити ліцензії та дозволи на певні види діяльності, зокрема, на користування надрами. Іноземцям та юридичним

особам, поміченим у підтримці дій, спрямованих проти України, може бути заборонена участь у приватизації, відмовлено в оренді державного майна.

Широке коло повноважень надають державним установам положення Закону про можливість впровадження заборони на користування радіочастотним ресурсом України, обмеження або припинення надання телекомунікаційних послуг і використання телекомунікаційних мереж загального користування.

Відчутною для багатьох суб'єктів може стати заборона або обмеження для іноземних невійськових суден та військових кораблів – заходити у територіальні моря України, її внутрішні води, порти, а також – для повітряних суден – заходити до повітряного простору України або здійснювати посадки на території України.

Суттєвий блок санкцій стосується фінансових операцій. Обмеження можуть торкнутися операцій з цінними паперами. Особам, на яких розповсюджуватимуться санкції, може заборонятися інвестиційна діяльність, для них можуть анулюватися дозволи та ліцензії на ввезення чи вивезення з України валютних цінностей та на валютні операції, вводиться також обмеження на видачу готівки за платіжними картками, емітованими резидентами іноземної держави. Обмеження торкнуться також сфери торгівлі, аж до припинення дії торговельних угод, спільних проектів та промислових програм у певних сферах, зокрема, у сфері безпеки та оборони. За Законом, може заборонятися передання технологій, прав на об'єкти права інтелектуальної власності. Легко передбачити, до яких наслідків для країни-агресора може призвести запровадження додаткових заходів у сфері екологічного, санітарного, фітосанітарного та ветеринарного контролю.

Про глибину кризи, в якій внаслідок конфлікту опинилися двосторонні відносини, свідчать положення закону, які припускають припинення культурних обмінів, наукового співробітництва, освітніх та спортивних контактів, розважальних програм з іноземними державами та іноземними юридичними особами, заборону на в'їзд на територію України, анулювання офіційних візитів, засідань, переговорів з питань укладення договорів чи угод.

Особливо красномовним є пункт, яким закон передбачає «інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим цим Законом». Тобто, Закон залишає відкритим перелік можливих санкцій, застосування яких, вочевидь, залежатиме від розвитку ситуації. Відповідно, пропозиції щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій виносяться на розгляд Ради національної безпеки та оборони України Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Службою безпеки України.

Рішення щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій щодо іноземної держави приймається Радою національної безпеки та оборони України, вводиться в дію указом Президента України та затверджується протягом 48 годин з дня видання указу Президента України постановою Верховної Ради України.

Слід зауважити, що в порівнянні з версією до другого читання, число пунктів, які визначають зміст санкцій, було скорочено на чотири, за рахунок

відмови від обмеження або припинення надання послуг поштового зв'язку, заборони або обмеження ретрансляції теле- і радіоканалів, обмеження або припинення діяльності ЗМІ та інших суб'єктів інформаційної діяльності, у тому числі в мережі інтернет, а також обмеження або заборони виробництва і розповсюдження друкарської продукції та інших інформаційних матеріалів.

Хоча, з іншого боку, все перераховане може легко підпасти під «інші санкції». Оскільки кожна дія, за законами фізики, породжує протидію. Розірвати це замкнуте коло може лише мудріший. Хто це буде, і коли це станеться – залишається відкритим питанням (<http://blogs.ukrinform.gov.ua/blog/yanina-lemeshenko/sankciyi-bez-mezh-ukrayinskiy-zakon-shchodo-rosiyi-nabrav-chinnosti>). – 2014. – 11.09).

Блог на сайті «tsn.ua»

Про автора: О. Москалюк, експерт з конституційного права

«Особливі» закони для Донбасу

Виходить, що вся Україна платитиме данину за формальне перебування окупованих територій в складі України. Був прийнятий закон «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей», спрямований на реалізацію підписаного у Мінську Протоколу консультацій Трьохсторонньої контактної групи. Проте цей закон викликає багато питань, на які хотілося б звернути увагу. Найголовніше зауваження – цей закон є фактично «мертвим». Він надто загальний і потребує деталізації шляхом внесення змін до інших законів чи прийняття нових. Без цього положення «Про особливий порядок...» виконати буде неможливо.

Приміром, закон передбачає особливий порядок призначення керівників органів прокуратури і судів, який передбачає участь органів місцевого самоврядування у вирішенні цих питань. З цього формулювання абсолютно незрозуміло, яким саме чином мають відбуватися такі призначення і що взагалі означає «участь органів місцевого самоврядування».

Такі ж проблеми з абстрактністю формулювань і в інших положеннях. Зокрема, незрозуміло, чи будуть функціонувати місцеві органи державної влади на території дії цього закону взагалі, і якщо будуть, то які реальні повноваження вони матимуть. Викликає питання і положення про надання органам місцевого самоврядування права створювати загони народної міліції. Адже створюватимуть їх місцеві ради, обрані в середовищі, де проведення виборів в принципі викликає сумніви.

То якими можуть бути ці загони?

За великим рахунком, із усіма цими нюансами і недоліками можна було б змиритися. Якби не норма, яка, по суті, передбачає створення вільних економічних зон на зайнятій бойовиками території Донбасу.

При цьому в бюджеті мають бути закладені видатки для державної підтримки цих районів. І видатки ці належатимуть до захищених статей бюджету, які не можна зменшувати. Тобто вся Україна платитиме данину за формальне перебування окупованих територій в складі країни, проте

фактичного впливу не матиме. І тут хотілося б навести іноземний досвід територій зі спеціальним статусом. Він дійсно показовий. Данія витрачає великі кошти на фінансування Фарерських островів та Гренландії заради збереження їх у складі Данії. При цьому за обсягом повноважень Фарерських островів і самоназвані «ДНР» і «ЛНР» приблизно рівні.

Однак є принципова відмінність – спосіб вирішення конфлікту центральної влади і Фарерських островів був виключно мирний і ніколи не переходив у збройне протистояння. Читайте також: Чого ж нам бракує? Більше того, якщо сепаратисти, які розв'язували війну, укладають мир з центральною владою, вона не здійснює фінансування таких регіонів. Наприклад, угода про припинення вогню між Хорватією і Югославією (читай Сербією) внаслідок чого була утворена, хоча і невизнана світі Республіка Сербська Країна, фактично забезпечила самофінансування РСК без надання коштів Хорватії.

В результаті Югославія, яка була неспроможна виступати постійним донором РСК, відмовилася від цієї території. І вона фактично мирним шляхом була повернута назад. Разом з тим в ухваленому сьогодні законі все ж таки є один позитив: він не передбачає можливість окупованих територій блокувати вступ України до міжнародних організацій.

Щоправда, відсутність таких положень зовсім не гарантує, що у випадку реальних спроб країни долучитися до якоїсь міжнародної організації військове протистояння не буде поновлене. Адже бойовики вже заявили, що це закон для України, який Україна і повинна виконувати. А от вони ще подумують, чи виконаватимуть його самі. Наостанок хотілося б зазначити, що діалог об'єктивно необхідно вести.

Однак мають бути вироблені певні принципи такого діалогу, від яких не можна відступати. І найголовніший принцип: «хто платить, той і замовляє музику». Якщо вся Україна повинна фінансувати окуповані бойовиками території виключно для формального збереження меж своєї території, які до того ж можуть бути порушені в будь-який момент, то я проти. Не менше питань виникає і щодо закону «Про недопущення переслідування учасників подій на території Донецької та Луганської області», який також був прийнятий сьогодні. Річ у тому, що він суперечить першому закону, про який я писав вище. Відтак його реалізація виглядає ще більш сумнівною (<http://tsn.ua/blogi/themes/law/osoblivi-zakoni-dlya-donbasu-368903.html>). – 2014. – 16.09).

Блог на сайті «tsn.ua»

Про автора: Н. Коломоец, юрист

В 1966 году американские ученые Джонатан Фридман и Скотт Фрейзер провели психологический эксперимент с участием случайных людей. Эксперимент показал: человек охотней согласится на какой-то сложный для него шаг, если его подводит к этому постепенно, а не сразу.

Это очень интересный феномен, который в Украине работает так здорово, как только можно себе представить. Но о нем речь пойдет чуть позже.

Мнение о президентском законопроекте «О недопущении преследования и наказания лиц-участников событий на территории Донецкой и Луганской областей» сложилось у меня нелестное. Вызвано это не только самой идеей освобождения от ответственности открыто выступивших против Украины людей, но и самим текстом.

Этим законопроектом предполагается освободить от уголовной ответственности участников ДНР и ЛНР и других незаконных вооружённых формирований, которые противодействовали проведению АТО. Также предлагается освободить их и от административной ответственности.

Всё это они получают в том случае, если за месяц после вступления в силу указанного закона они превратятся в мирных людей – сложат оружие, избавятся от взрывчатки, отпустят заложников и т. д. Многим может показаться, что ничего особенного в этом нет – обычное решение стороны, капитулировавшей в вооружённом противостоянии.

Однако проблема не только в том, что он действительно создаёт такую видимость. А в том, что все сводится к одному единственному положению. В соответствии с п. 2 ч. 1 ст. 5 указанного законопроекта от уголовной ответственности не будут освобождены те террористы, которые совершили преступления, предусмотренные:

- ст. 112 УК Украины (посягательство на жизнь государственного или общественного деятеля);

- ст. 113 УК Украины (диверсия – совершение с целью ослабления государства взрывов, поджогов или других действий, направленных на массовое уничтожение людей, причинение телесных повреждений или иного вреда их здоровью, на разрушение или повреждение объектов, имеющих важное народнохозяйственное или оборонное значение...);

- ст. 115 УК Украины (умышленное убийство);

- ч. 2 ст. 121 УК Украины (тяжкие телесные повреждения, повлёкшие смерть потерпевшего);

- ч. 2 ст. 147 УК Украины (захват заложников, совершенный организованной группой или с угрозой уничтожения людей, либо в отношении несовершеннолетнего);

- ст. 149 (торговля людьми, или совершение любой другой незаконно сделки, объектом которой является человек).

Это далеко не все исключения. Всего их 19 – и все они относятся к самым распространённым на территории АТО преступлениям, от ответственности за совершение которых этот законопроект не освобождает, в том числе и ст. 258 УК Украины (террористический акт).

Не стоит забывать об очень длинных ушах, которые торчат из-за спин «ДНР» и «ЛНР».

Но чтобы не вдаваться в юридические подробности, предлагаю взглянуть на ситуацию с другой стороны. На территории Донбасса проводилась антитеррористическая операция. Следовательно, те лица, с которыми непосредственно велось противостояние, изначально на официальном уровне признаны у нас террористами, а все их действия, направленные против сил АТО, были или диверсиями, или террористическими актами.

От ответственности за совершение террористического акта их освобождать не собираются. Для чего этим людям нужен законопроект, который не освобождает их всех от уголовной ответственности? Да, мне он интересен с той точки зрения, что президент Украины готов исполнять требования тех, кого ещё две недели назад открыто называл террористами и даже декларирует возможность освобождения их от ответственности, хотя и не до конца. Но первый раз всегда тяжело, а дальше будет легче.

Боевикам на Донбассе этот проект не нужен – это я могу сказать с уверенностью, опираясь исключительно на их инстинкт самосохранения. Хотя на фоне того, что другим своим законопроектом президент Украины обещает создать на территории зоны АТО newПриднестровье, предыдущий законопроект выглядит не так уж и страшно.

Именно так Порошенко решил исполнить второе условие, которое выдвинули на встрече в Минске представители «ЛНР» и «ДНР». Сегодня на рассмотрение к депутатам также был направлен и проект закона «Об особенном порядке местного самоуправления в отдельных районах Донецкой и Луганской областей».

Первое, что бросается в глаза, так это совершенная неадекватность одного из положений. Проект о местном самоуправлении и его особенностях, но ст. 3 этого законопроекта гарантирует отсутствие уголовного преследования в отношении всех без исключения участников событий на территории Донецкой и Луганской областей. Или уголовное преследование у нас уже стало одной из основ местного самоуправления, или это положение явно лишнее в таком законопроекте. Особенно если учесть, что уголовной ответственности посвящён целый отдельный законопроект, о котором я писал выше.

Остальные положения указанного законопроекта большей частью декларативные. Обычные политические обещания. Достаточно взглянуть, скажем, на положение о том, что в отдельных районах «законами Украины вводится особый порядок назначения органов прокуратуры и судов, который предусматривает участие органов местного самоуправления в этих вопросах» (ч. 3 ст. 5).

Или такое положение: «Государственная поддержка заключается в введении законом отличного от общего экономического режима осуществления хозяйственной и инвестиционной деятельности, направленной на восстановление объектов промышленности, транспортной и социальной инфраструктуры» и т. д.

Могут органы местного самоуправления устанавливать и особенные отношения с РФ, но тоже в пределах, которые специально установлены законом. Могут и «народную милицию» создавать. Кстати, для тех, кто как и работники Администрации президента, не знают таких простых вещей, народная милиция – это как мёртвый насмерть. Но это я к мелочам придираюсь, а важно в этой самой народной милиции то, что она будет действовать на основании полномочий, предоставленных им законами Украины.

Драматург из меня плохой и никакой интриги мне сохранить не удалось. Вы и так уже догадались, что законов, на основании которых должны воплощаться в жизнь указанные выше инициативы президента, нет.

Выходит, что этот проект тоже не нужен боевикам, ведь это просто какое-то странное обещание президента Украины и парламента (если проголосуют). Обещание о том, что, вероятно, в угоду боевикам из ДНР и ЛНР мы потом когда-нибудь напринимаем специальные законы и действительно создадим на нынешней территории АТО newПриднестровье.

Не сомневаюсь, что человек, которому кто-то «ложит в аэропорте» деньги и не заметил бы, что ему подсовывают пустышки. Он смог бы поверить в то, что станет не только генеральным Дедом Морозом Донбасса, но и его царём, а мы всех освободим от ответственности и нежно поцелуем куда скажут.

Но ведь не стоит забывать об очень длинных ушах, которые торчат из-за спин «ДНР» и «ЛНР». В РФ хватает специалистов, которые очень хорошо разбираются в украинском правовом поле и быстренько растолкуют боевикам что и к чему, а те уже как попугаи будут озвучивать эти мысли.

Хотелось бы верить, что это действительно неуклюжая попытка одурачить «ДНР» и «ЛНР», выдав желаемое за действительное. «Развести» их, а потом сунуть кукиш под нос и небо в клеточку. Но учитывая наличие у них российских специалистов (о которых мы забывать не должны никогда), это крайне маловероятно.

В связи с этим закрадывается подозрение, что два указанных законопроекта ориентированы больше на других людей. А именно на простых украинцев – чтобы прощупать их реакцию на такие идеи и возможные действия власти, подготовить в какой-то степени к более существенным уступкам со стороны украинской власти в разрешении конфликта на Донбассе.

Мне так кажется еще и потому, что нес Юрий Луценко на Книжном форуме во Львове. Он убеждал, что в Украине нужно создать образование по типу Республики Сербская Краина. Очень похоже на попытку президента безнаказанно получить уступку от своего народа, чтобы дальше превратить ее в полное удовлетворение желаний противоположной стороны конфликта на Донбассе.

Такой приём, основанный на эксперименте, с которого я начал, в торговле называется «нога в дверях» и действует одинаково как при продаже завода или плитки шоколада, так и при внедрении политических инициатив. Ведь он направлен на потребителей, а не на товар. Буду очень и очень рад ошибиться в том, что именно такими методами и именно в эту сторону мы движемся (<http://ru.tsn.ua/blogi/themes/law/noga-v-dveri-ili-kukish-v-rozhu-386771.html>). – 2014. – 15.09).

Блог на сайті «ubr.ua»
Про автора: Н. Мисник

Як здійснюватиметься судочинство в зоні АТО

Вищий господарський суд України надав роз'яснення щодо роботи господарських судів, розташованих на території АТО.

Вищий господарський суд в листі від 12 вересня 2014 року № 01-06/1290/14 повідомив, що згідно з розпорядженням Голови Вишого

господарського суду України від 02.09.2014 № 28-р розгляд справ, підсудних господарським судам, розташованим у районі проведення АТО, здійснюється такими судами:

- господарських справ, підсудних господарському суду Донецької області,
- господарським судом Запорізької області;
- господарських справ, підсудних господарському суду Луганської області, – господарським судом Харківської області;
- господарських справ, що підлягають перегляду в апеляційному порядку Донецьким апеляційним господарським судом, – Харківським апеляційним господарським судом.

Справи, розгляд яких не закінчено і які перебувають у провадженні місцевих, апеляційних судів, розташованих в районі проведення АТО, в разі неможливості здійснювати правосуддя передаються судам відповідно до встановленої підсудності протягом десяти робочих днів з дня прийняття розпорядження головою відповідного вищого спеціалізованого суду.

Зазначена передача здійснюється шляхом винесення відповідних ухвал. Розгляд переданих справ починається спочатку (шляхом винесення ухвали про прийняття справи до провадження). У разі неможливості передачі матеріалів справи відповідно до встановленої підсудності вчинення необхідних процесуальних дій здійснюється за документами і матеріалами, поданими учасниками судового процесу, за умови, що такі документи і матеріали є достатніми для ухвалення відповідного судового рішення.

Зазначені процесуальні дії вчиняються господарськими судами, визначеними Головою Вищого господарського суду України .

У таких випадках судовий збір за подання позовних заяв та інших звернень, сплачений при їх поданні до господарських судів, які розташовані в районі проведення АТО, повторно не сплачується і не стягується. Якщо ж такий збір сплачено не було, то його сплата (стягнення) здійснюється на загальних підставах відповідно до Закону України «Про судовий збір». Відновлення роботи господарських судів, розташованих в районі проведення АТО, здійснюється згідно з розпорядженням, виданим Головою Вищого господарського суду України. Територіальна підсудність справ, розгляд яких розпочинається після видання такого розпорядження, визначається за загальними правилами.

Однак місцеві та апеляційні суди, які вже розпочали розгляд справ, продовжують розгляд таких справ, тобто не передають їх за підсудністю після відновлення роботи відповідних місцевих або апеляційних судів у зв'язку із закінченням АТО (<http://blog.ubr.ua/pravo/iak-zdiisnuvatimetsia-sudochinstvo-v-zoni-ato-8595>). – 2014. – 15.09).